

Σχολή Επιστημών Υγείας και Πρόνοιας
Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Παιδαγωγικό τμήμα

Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
**Παιδαγωγική μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών
Προσεγγίσεων**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Κινητές Εφαρμογές για τη Διδασκαλία της Ελληνικής ως
Δεύτερης Γλώσσας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

POST GRADUATE THESIS

**Mobile Applications for Teaching Greek as a Second Language in Primary
Education**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ/NAME OF STUDENT

Άννα Δημητριάδου

Anna Dimitriadou

ΟΝΟΜΑ ΕΙΣΗΓΗΤΗ/NAME OF THE SUPERVISOR

Μαρία Νταλιάνη

Maria Ntaliani

ΑΙΓΑΛΕΩ/AIGALEO 2020

Faculty of Health and Caring Professions
Department of Biomedical Sciences
Faculty of Administrative, Financial and Social Sciences
Department of Early Childhood Education and Care

Department of Pedagogy

Inter-Institutional Post Graduate Program
Pedagogy through innovative Technologies and Biomedical approaches

POST GRADUATE THESIS

Mobile Application for Teaching Greek as a Second Language in Primary Education

ANNA DIMITRIADOU

FIRST SUPERVISOR
MARIA NTALIANI

SECOND SUPERVISOR
PANAGIOTA LALOU

AIGALEO 2020

Δήλωση περί λογοκλοπής

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας διπλωματικής εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην διπλωματική μου εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η διπλωματική εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Άννα Δημητριάδου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια μου, Μαρία Νταλιάνη, για την υποστήριξη και την επιστημονική καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας μου. Ακόμα, ευχαριστώ την οικογένειά μου αλλά και φίλους που με ενθάρρυναν και με υποστήριξαν σε αυτό το εγχείρημα.

Αφιέρωσεις

Αφιερώνω αυτή την εργασία στο σύντροφό μου, Γιώργο, του οποίου η καθημερινή βοήθεια και υποστήριξη ήταν καθοριστική για το πέρας της εργασίας.

Περίληψη

Η αυξημένη προσέλευση προσφύγων και μεταναστών στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχει μεταβάλλει αισθητά τη σύσταση του μαθητικού πληθυσμού στις σχολικές τάξεις και κάνει επιτακτική την ανάγκη διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης στα ελληνικά σχολεία. Η ανάγκη αυτή έχει κατοχυρωθεί θεσμικά με την ίδρυση Δομών Υποστήριξης Εκπαίδευσης Προσφύγων και Τάξεων Υποδοχής-Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας στα σχολεία όπου φοιτούν οι μαθητές με ελάχιστη ή και καθόλου γνώση της ελληνικής γλώσσας. Για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις τάξεις αυτές, προωθείται ένα ανοικτό πρόγραμμα σπουδών διαμορφωμένο σε μεγάλο βαθμό από την/τον εκπαιδευτικό και με έμφαση στην επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας αποθαρρύνοντας τη στείρα παραδοσιακή διδασκαλία αυτής. Στην παρούσα εργασία μελετάται το ζήτημα της συμβολής των κινητών εφαρμογών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και εστιάζεται σε μαθήτριες/τές με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει τα πλεονεκτήματα της χρήσης κινητών συσκευών και εφαρμογών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και να προωθήσει την χρήση τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σύγχρονες έρευνες καταδεικνύουν τη σημασία της συμβολής των κινητών συσκευών και των εφαρμογών τους στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας. Η φορητότητα και η συνδεσιμότητα καθιστούν τις συσκευές αυτές εργαλεία που μπορούν να επηρεάσουν τη μάθηση, τοποθετώντας την/τον μαθήτρια/τη στο επίκεντρο, προωθώντας την επικοινωνία και τη λήψη αποφάσεων, επιτρέποντας τη σύνδεση με το φυσικό κόσμο και ενθαρρύνοντας πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας.

Για το σκοπό αυτό, σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε μια πιλοτική εκπαιδευτική κινητή εφαρμογή για μαθήτριες/τες από 7-12 ετών με μηδενική ή ελάχιστη γνώση της ελληνικής γλώσσας. Η κινητή εφαρμογή στοχεύει στην εκμάθηση λεξιλογίου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ποικίλες δραστηριότητες στο σχολικό πλαίσιο. Η εφαρμογή αναπτύχθηκε μέσω του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος ανάπτυξης λογισμικού MIT App Inventor.

Μέσα από την παρούσα εργασία αναδεικνύεται η προθυμία των εκπαιδευτικών να εισάγουν νέα εργαλεία στη διδασκαλία τους και η σημασία αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης

γλώσσας και πιο συγκεκριμένα των κινητών εφαρμογών. Η πιλοτική κινητή εφαρμογή αξιολογήθηκε από δείγμα 45 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σχετικά με την ευχρηστία της εφαρμογής, οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς θεώρησαν πως η εφαρμογή είναι εύκολη στη χρήση, μπορούν να πλοηγηθούν με άνεση σε αυτή και πως οι οδηγίες για τη χρήση της είναι επαρκείς. Αρκετοί από τους εκπαιδευτικούς βρήκαν το περιεχόμενο και τη σχεδίαση της εφαρμογής επαρκή. Όσον αφορά στην πρόθεση χρήσης της εφαρμογής, μεγάλο μέρος των εκπαιδευτικών συμφώνησε πως η εφαρμογή μπορεί να βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας και στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου. Αρκετοί θεώρησαν πως η χρήση κάμερας και μικροφώνου θα βοηθήσει τη διδασκαλία τους, ενώ οι περισσότεροι έκριναν ως θετική την εμπειρία τους με την εφαρμογή.

Abstract

The increased population of refugees and immigrants in Greece indicates the excessive need of teaching Greek as a second language. The efforts to teach Greek in these populations have been institutionally documented with the establishment of special classrooms inside the schools attended by students who know a little or no Greek at all. For this reason, many approaching methods have been detected emphasizing on the communicative character of the language instead of the traditional methods of teaching grammar and vocabulary. This paper deals with the topic of the contribution of the mobile applications on the teaching of the Greek as a second language on primary education.

The aim of this paper is to highlight the benefits of using mobile devices and applications on the teaching of Greek as a second language and to promote their use on primary education. Modern researches prove the effectiveness of using mobile devices and applications in learning of the second language. The main characteristics of the mobile devices, portability and connectivity, can offer a series of benefits in learning as setting the student on the center as the decision-maker, providing real and authentic communication scenarios, encouraging interaction among learners and their physical movement.

Within these educational frameworks, a pilot educational mobile application was designed aiming at teaching Greek to students 7-12 years old with a little or no Greek language knowledge is presented. The pilot educational application is willing to increase vocabulary skills and can be used to multiple activities in the school. The application was carried out by the open visual programming environment MIT App Inventor.

The results show the significance of the development of new technologies and especially of mobile applications on this field as far as teaching Greek as a second language is a field that needs to be developed furthermore. The application was evaluated through a questionnaire by 45 primary-school teachers. Concerning the usefulness, most of the teachers considered that it was easy to navigate through the application and the instructions for the application were sufficient. Also, enough of the participants estimated that the content was sufficient and the design was attractive. As for the intention to use the application in the educational field, most of the teachers agreed that the application could help on teaching Greek as a second/foreign language and especially on increasing vocabulary skills. Some of the participants thought that the advantages of camera and microphone

of the application will benefit the teaching process and the most of the teachers evaluated their experience with the application as positive.

Περιεχόμενα

.....	i
.....	i
Δήλωση περί λογοκλοπής.....	iii
Ευχαριστίες.....	v
Αφιερώσεις.....	vii
Περίληψη.....	ix
Abstract.....	xii
Πρόλογος.....	1
Εισαγωγή.....	2
1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις για την Εκμάθηση της Δεύτερης Γλώσσας.....	4
1.1. Η Παραδοσιακή-Δομική Προσέγγιση.....	5
1.2. Η Διδασκαλία με βάση το Περιεχόμενο.....	6
1.3. Η Εργασιοκεντρική Προσέγγιση.....	7
1.4. Η Επικοινωνιακή Προσέγγιση.....	8
2. Η Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας.....	11
2.1. Το Θεσμικό Πλαίσιο για τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως Δεύτερης.....	11
2.1.1. Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων.....	11
2.1.2. Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας και Τάξεις Υποδοχής.....	13

3. Η Εκμάθηση Δεύτερης Γλώσσας μέσω των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών	15
3.1. Οι Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση...	16
3.2. Κινητές Συσκευές στην Εκπαίδευση	17
3.3. Η Χρήση των Κινητών Συσκευών για την Εκμάθηση της Δεύτερης Γλώσσας....	18
3.3.1. Εκμάθηση Λεξιλογίου	19
3.3.2. Αναγνωστικές Δεξιότητες	20
3.3.3. Ακουστικές και Προφορικές Δεξιότητες	20
3.3.4. Γραπτές Δεξιότητες	21
3.4. Κινητές Εφαρμογές για την Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως Δεύτερης ..	22
4. Ανάπτυξη πιλοτικής εκπαιδευτικής κινητής εφαρμογής	24
4.1 Μεθοδολογία.....	24
4.2 Σχεδίαση	25
4.3 Ανάπτυξη	26
4.3.1. Προτεινόμενες Δραστηριότητες με τη Χρήση της Εφαρμογής	27
4.4 Αξιολόγηση	28
4.4.1 Αποτελέσματα	29
5. Συμπεράσματα και Μελλοντική Έρευνα	39
Βιβλιογραφία	42
Παράρτημα Α'	47
Παράρτημα Β'	52
Παράρτημα Γ'	63
Παράρτημα Δ'	66

Πρόλογος

Οι ολοένα αυξανόμενες προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, έχουν προκαλέσει ραγδαίες αλλαγές σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό επίπεδο. Νέοι πληθυσμοί εισέρχονται καθημερινά στη χώρα και η ανάγκη ένταξής τους στα ελληνικά δεδομένα καθίσταται επιτακτική, αποσκοπώντας τόσο στην εύρυθμη λειτουργία της ελληνικής κοινωνίας όσο και στην προσωπική ανάπτυξη των νέων μελών της. Κομβικό ρόλο για την προσαρμογή των προσφύγων και των μεταναστών έχει η παιδεία και η εκπαίδευση, ειδικά των παιδιών. Κρατικοί και μη κρατικοί φορείς εργάζονται προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αποτελεί ζήτημα μείζονος σημασίας προκειμένου να διευκολυνθεί η ομαλή ένταξη των πληθυσμών αυτών στην ελληνική κοινωνία.

Η σύσταση του μαθητικού πληθυσμού στις σχολικές τάξεις έχει αρχίσει και μεταβάλλεται, ενώ ταυτόχρονα παρατηρούνται και τα φαινόμενα της πολυγλωσσίας και πολυπολιτισμικότητας των μαθητριών/τών. Για το λόγο αυτό, έχει κατοχυρωθεί και θεσμικά η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ξένης γλώσσας μέσω της ίδρυσης των Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων (ΔΥΕΠ) και των Τάξεων Υποδοχής Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΤΥ ΖΕΠ), όπου φοιτούν μαθήτριες/τές με ελάχιστη ή και μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας. Για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις τάξεις αυτές, προωθείται ένα ανοικτό πρόγραμμα σπουδών διαμορφωμένο σε μεγάλο βαθμό από την/τον εκπαιδευτικό και με έμφαση στην επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας αποθαρρύνοντας τη στεία παραδοσιακή διδασκαλία της.

Σε αυτό το πλαίσιο, έχει αναδειχθεί πληθώρα ερευνών που εστιάζει στη συλλογή και εφαρμογή των καταλληλότερων μεθόδων εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσες/ους μαθήτριες/τές. Οι πρόσφατες καινοτομίες στον τομέα των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ), όπως είναι οι κινητές τεχνολογίες και οι εφαρμογές τους, προσφέρουν νέες δυνατότητες στους χρήστες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημαντικά εργαλεία στη διαδικασία της μάθησης μιας ξένης γλώσσας. Η δυνατότητα της συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο σε συνδυασμό με τη φορητότητα των κινητών συσκευών δίνουν νέα διάσταση στη μάθηση, επιτρέποντας την «αποδέσμευση» της μάθησης από το περιβάλλον της τάξης και ενισχύοντας αυθεντικές συνθήκες δράσης των μαθητριών/των, θέτοντας τις/τους ίδιες/ίδιους στο επίκεντρο της διαδικασίας.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα παραπάνω, η παρούσα εργασία έχει ως στόχο τη μελέτη των κινητών εφαρμογών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η εργασία παρουσιάζει τις τελευταίες τάσεις σχετικά με τη χρήση των κινητών συσκευών και των εφαρμογών τους στη διδασκαλία της εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας, καθώς και τη σχεδίαση, ανάπτυξη και αξιολόγηση μιας εκπαιδευτικής κινητής εφαρμογής που μπορεί να ενταχθεί στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης και αφορά μαθητικούς πληθυσμούς με μηδενική ή ελάχιστη γνώση της ελληνικής.

Πιο συγκεκριμένα, η δομή της εργασίας έχει ως εξής: Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά σε προσεγγίσεις διδασκαλίας εκμάθησης μιας γλώσσας ως δεύτερης και συγκεκριμένα αναφέρονται η παραδοσιακή προσέγγιση αλλά και σύγχρονες προσεγγίσεις, όπως η επικοινωνιακή. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, καθώς και η παρούσα κατάσταση που αφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα και τα αντίστοιχα «Αναλυτικά Προγράμματα» που έχουν οριστεί για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε αλλόγλωσσους πληθυσμούς. Το τρίτο κεφάλαιο αφορά στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας μέσω των ΤΠΕ. Επίσης, πραγματοποιείται επισκόπηση των σημαντικότερων σύγχρονων ερευνών σχετικά με την ένταξη των κινητών εφαρμογών στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας. Ακόμα, παρουσιάζονται υπάρχουσες κινητές εφαρμογές για φορητές συσκευές Android που εστιάζουν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναλύεται ο τρόπος σχεδίασης, ανάπτυξης και αξιολόγησης μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής για κινητές συσκευές, που απευθύνεται σε μαθήτριες/τες 7-12 ετών με μηδενική ή ελάχιστη γνώση της ελληνικής γλώσσας. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα και οι περιορισμοί της έρευνας καθώς και οι μελλοντικές προεκτάσεις αυτής.

Εισαγωγή

Η ανάγκη που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας έχει οδηγήσει σε αυξημένο ενδιαφέρον για το αντικείμενο αυτό τόσο από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς όσο και από κυβερνητικούς φορείς, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά ινστιτούτα. Στόχος είναι η αναζήτηση των κατάλληλων εργαλείων που μπορούν να διευκολύνουν μία/έναν εκπαιδευτικό στη διδασκαλία της/του, καθώς και η εύρεση των βέλτιστων μεθόδων και τρόπων διδασκαλίας που αφορούν το αντικείμενο αυτό.

Δυστυχώς ο τομέας αυτός δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς και προκύπτουν αρκετές δυσκολίες που δυσχεραίνουν το εκπαιδευτικό έργο. Μία από τις κυριότερες δυσκολίες που προκύπτει εκ των πραγμάτων είναι η απουσία κοινής γλώσσας επικοινωνίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και μαθήτρια/τη. Επιπλέον, η πολιτεία από την πλευρά της παρέχει ελάχιστες επιμορφωτικές δράσεις για τις/τους εκπαιδευτικούς σχετικά με το αντικείμενο αυτό. Ακόμα, το εκπαιδευτικό υλικό περιορίζεται σε βιβλία που αρκετές φορές δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητριών/τών. Επομένως, η/ο εκπαιδευτικός που διδάσκει τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα καλείται να αναζητήσει εργαλεία και να αναπτύξει μεθόδους, τρόπους διδασκαλίας και εκπαιδευτικό υλικό καθοδηγούμενη/ος κυρίως μέσα από την εμπειρία της/του.

Γνωρίζοντας η ίδια τις δυσκολίες αυτές μέσα από την προσωπική μου εμπειρία και επαφή με το αντικείμενο ως αναπληρώτρια εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, αποφάσισα να ασχοληθώ με το ζήτημα της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και αξιοποιώντας τις γνώσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος να δημιουργήσω μία πιλοτική εκπαιδευτική κινητή εφαρμογή, η οποία θα αποτελεί ένα εκπαιδευτικό εργαλείο στα χέρια της/του εκπαιδευτικού και θα βοηθήσει το έργο της/του.

1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις για την Εκμάθηση της Δεύτερης Γλώσσας

Η γλωσσική πολυμορφία και ετερότητα θεωρείται διεθνώς ο κανόνας παρά η εξαίρεση. Πολλές γλώσσες έρχονται σε επαφή μεταξύ τους μέσω των ομιλητών τους δίνοντας την ευκαιρία για διγλωσσικές/πολυγλωσσικές πρακτικές. Η διγλωσσία/πολυγλωσσία που προκύπτει από τη γλωσσική επαφή εισέρχεται και στο σχολείο μέσω των δίγλωσσων μαθητριών/τών, η συνύπαρξη των οποίων θέτει ζητήματα παιδαγωγικής διαχείρισης της γλωσσικής πολυμορφίας μέσω βέλτιστων πρακτικών και εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Λόγω του ζητήματος αυτού, η γλωσσική ετερότητα αποτελεί ένα δυναμικό πεδίο μελέτης και εκπαιδευτικών εφαρμογών, καθώς έχουν αναπτυχθεί εργαλεία, μέθοδοι και μοντέλα διδασκαλίας για τη δεύτερη/ξένη γλώσσα αλλά και ερμηνευτικά εργαλεία γύρω από το φαινόμενο της διγλωσσίας.

Στο σημείο αυτό αξίζει να διευκρινιστεί η διάκριση μεταξύ των εννοιών της «πρώτης», «δεύτερης» και «ξένης» γλώσσας. Η πρώτη γλώσσα συνήθως ταυτίζεται με τη μητρική, αυτή που μαθαίνει κανείς με τη γέννησή του με εξαίρεση τις περιπτώσεις διγλωσσίας όπου υπάρχουν δύο γλώσσες ταυτόχρονα από τη στιγμή της γέννησης ή η μία γλώσσα αντικαθίσταται πολύ νωρίς από κάποια άλλη γλώσσα. Οποιαδήποτε γλώσσα έπεται χρονικά και σε επάρκεια χαρακτηρίζεται ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα (Χατζηπαναγιωτίδη, 2012)

Όσον αφορά στη δεύτερη και την ξένη γλώσσα, σε πολλές περιπτώσεις αυτές παρουσιάζονται στη βιβλιογραφία σαν έννοιες ταυτόσημες ή σαν να είναι η ξένη μια προέκταση της δεύτερης. Οι διάφορες έρευνες δεν συγκλίνουν ώστε να οριστούν με ακρίβεια οι διαφορές μεταξύ δεύτερης και ξένης γλώσσας καθώς και δε παρουσιάζεται ερευνητικό υλικό όσον αφορά τις διαφορές στην εκμάθηση, τη διδασκαλία, και τις στρατηγικές μάθησης ανάμεσα στη δεύτερη και την ξένη γλώσσα.

Σύμφωνα με τη Σκούρτου (1999), η δεύτερη γλώσσα κατακτάται σε φυσικό περιβάλλον και χρησιμοποιείται για να καλύψει την άμεση ανάγκη του ομιλητή για επικοινωνία σε καθημερινή βάση. Η «ξένη» γλώσσα δε κατακτάται σε φυσικό περιβάλλον, δε χρησιμοποιείται στο παρόν και δε συνίσταται αναγκαία. Η εκμάθηση μιας «ξένης» γλώσσας αποσκοπεί στην κάλυψη ενδεχόμενων μελλοντικών αναγκών για επικοινωνία με

αλλόγλωσσους πληθυσμούς. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην παρούσα εργασία, αναφέρεται η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας για τους πρόσφυγες καθώς η εκμάθησή της είναι αναγκαία και προκύπτει από την άμεση καθημερινότητα των πληθυσμών.

Σύμφωνα με τη Ζάγκα (2008), η μάθηση και η διδασκαλία μιας δεύτερης γλώσσας θα πρέπει να διέπεται από ένα γενικό πλαίσιο αρχών, ιδιαίτερα όταν αυτή αποτελεί όχι μόνο το αντικείμενο αλλά και το μέσο διδασκαλίας σε μια σχολική τάξη. Οι αρχές αυτές συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία:

- Περισσότερο αποτελεσματική θεωρείται η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας όταν διδάσκεται μέσα σε ένα αυθεντικό επικοινωνιακό περιβάλλον, όπου οι μαθητριες/τες εκτίθενται σε γλωσσικά ερεθίσματα σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά τους.
- Η διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος έχει καλύτερα αποτελέσματα όταν διέπεται από έναν διαθεματικό-διεπιστημονικό χαρακτήρα, παρά ως αυτόνομο γλωσσικό μάθημα.
- Η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητριών/τών που εκτός από τη γνώση της γλώσσας, χρειάζονται και τρόπους πρόσβασης στο περιεχόμενο των σχολικών μαθημάτων, ώστε να μεταφέρουν τη γνώση από το ένα γνωστικό αντικείμενο στο άλλο.
- Στόχος της διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας θα πρέπει να είναι τόσο η ανάπτυξη των Βασικών Διαπροσωπικών Επικοινωνιακών Δεξιοτήτων όσο και η ανάπτυξη της Γνωστικής Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας.

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει αποδεκτή η άποψη ότι η διδακτική των γλωσσών απαιτεί μια πολυμεθοδολογική προσέγγιση που επικεντρώνεται στους ίδιους τους μαθητές, την ανάπτυξη των γλωσσικών και επικοινωνιακών του δεξιοτήτων και στρατηγικών (Γρίβα & Σέμογλου, 2013). Κάποιες από τις μεθόδους που δοκιμάστηκαν και υιοθετήθηκαν είναι: η παραδοσιακή-δομική προσέγγιση, η διδασκαλία με βάση το περιεχόμενο, η εργασιοκεντρική προσέγγιση και η επικοινωνιακή προσέγγιση. Οι μέθοδοι αυτοί περιγράφονται αναλυτικά παρακάτω.

1.1. Η Παραδοσιακή-Δομική Προσέγγιση

Στην προσέγγιση αυτή περιλαμβάνεται η γραμματικο-συντακτική μέθοδος όπου δίνεται έμφαση στη διδασκαλία της γραμματικής της γλώσσας. Στη συγκεκριμένη μέθοδο, οι μαθήτριες/τες αποστηθίζουν το λεξιλόγιο και τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού, ασκούνται σε μηχανιστικές και μεταφραστικές ασκήσεις και εξετάζονται στην ορθογραφία. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται περισσότερο στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του γραπτού λόγου και όχι τόσο στην επικοινωνιακή ικανότητα των μαθητριών/τών ενώ ο ρόλος της/του μαθήτριας/τη είναι κυρίως αυτός του παθητικού δέκτη (Μπέλλα, 2011).

Η άμεση μέθοδος δίνει έμφαση στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου μέσω της ανάγνωσης ενώ η διδασκαλία των γραμματικών κανόνων γίνεται με επαγωγικό τρόπο. Η/ο μαθήτρια/της χρησιμοποιεί τη μητρική της γλώσσα επιτυγχάνοντας όμως μια «άμεση σύνδεση» με τη δεύτερη γλώσσα καθώς κατακλύζεται καθημερινά από αυτή. Έτσι, σύμφωνα με τις θεωρίες της κατάκτησης της μητρικής γλώσσας, η/ο μαθήτρια/της αφομοιώνει με αργό ρυθμό τη δεύτερη/ξένη γλώσσα (Σακελλαρίου, 2000).

Η προφορική μέθοδος ή καταστασιακή γλωσσική διδασκαλία επικεντρώνεται στην ομιλία και τον προφορικό λόγο. Η ύλη διδάσκεται προφορικά και δίνεται έμφαση στη διδασκαλία του λεξιλογίου και της γραμματικής. Εφόσον κατακτηθεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό το λεξιλόγιο και η γραμματική ακολουθεί η βελτίωση των δεξιοτήτων του γραπτού λόγου (Χανοπούλου, 2017).

1.2. Η Διδασκαλία με βάση το Περιεχόμενο

Ο όρος διδασκαλία της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο αποτελεί μια γενική θεωρητική προσέγγιση για τη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή το γλωσσικό μάθημα δε διδάσκεται αυτόνομα και χωριστά από τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα όπως στην παραδοσιακή διδασκαλία αλλά συνδυάζεται με τη διδασκαλία του περιεχομένου άλλων γνωστικών αντικειμένων. Σε πρακτικό επίπεδο, η συγκεκριμένη προσέγγιση εμφανίζεται με ποικίλες μορφές και εφαρμογές με βασική όμως αρχή ότι το περιεχόμενο άλλων γνωστικών αντικειμένων αποτελεί σημαντική βοήθεια και μέσο για τη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν πως η προσέγγιση αυτή διευκολύνει την ανάπτυξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας των μαθητριών/των και την ακαδημαϊκή τους επιτυχία. Επιπλέον, σύμφωνα με τη διεθνή εκπαιδευτική εμπειρία, η προσέγγιση αυτή βοηθά τις/τους μαθήτριες/τες να ανταποκρίνονται καλύτερα στις απαιτήσεις όλων

των σχολικών μαθημάτων και να συμμετέχουν ενεργά στη διδασκαλία με αυξημένο ενδιαφέρον (Ζάγκα, 2008).

1.3. Η Εργασιοκεντρική Προσέγγιση

Βασικός άξονας της διδακτικής διαδικασίας στην προσέγγιση αυτή αποτελεί το (παιδαγωγικό) έργο ή εργασία (task), καθιστώντας την έτσι ως «Εργασιοκεντρική» Προσέγγιση. Ως έργο ορίζεται η υλοποίηση ενός σκοπού, η δημιουργία ενός «προϊόντος». Στην ουσία, οι εργασίες αποτελούν σχέδια εργασίας γύρω από τα οποία οργανώνεται η εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας. Οι εκπαιδευόμενες/οι έρχονται σε επαφή με τη γλώσσα εκτελώντας τις εργασίες και με σκοπό να επιτύχουν ένα αποτέλεσμα που αφορά κυρίως επικοινωνιακούς παρά γλωσσικούς όρους. Τα παιδαγωγικά έργα αφορούν αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας των εκπαιδευομένων ή και προσομοιώσεις πραγματικών καταστάσεων που αντανακλούν τις καθημερινές εμπειρίες τους. Στόχος είναι η δημιουργία νοήματος με την αξιοποίηση όλων των επικοινωνιακών πόρων που διαθέτουν οι εκπαιδευόμενες/οι (Ρωμανά, 2018).

Ο σχεδιασμός ενός μαθήματος με βάση την εργασιοκεντρική προσέγγιση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ορισμένες θεμελιακού χαρακτήρα αρχές. Σύμφωνα με τον Nunan (2004), οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

- *Υποστηριζόμενη μάθηση- «χτίσιμο σκαλωσιάς» (Scaffolding)* : Ως υποστηριζόμενη μάθηση ορίζεται η υποστηρικτική στάση της/του εκπαιδευτικού αλλά και των μαθητριών μεταξύ τους κατά τη διεκπεραίωση των εργασιών.
- *Αλληλεξάρτηση των εργασιών (Task dependency)*: Η αλληλεξάρτηση των εργασιών συνδέεται με την ιδέα της εκπαιδευτικής ακολουθίας των εργασιών όπου κάθε εργασία αποτελεί τη συνέχεια της προηγούμενης. Οι εργασίες συνδέονται μεταξύ τους είτε θεματικά είτε αναφορικά με το περιεχόμενο ή τους μαθησιακούς στόχους δημιουργώντας έτσι «αλυσίδα εργασιών» (task-chaining).
- *Ανακύκλωση (Recycling)*: Ο όρος της ανακύκλωσης βασίζεται στην πεποίθηση πως δίνεται η δυνατότητα στις/στους μαθήτριες/τες να συναντήσουν τη γλώσσα-στόχο σε διαφορετικά γλωσσικά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Η μάθηση επιτυγχάνεται μέσα από την πράξη των μαθητριών/των και την ενεργή οικοδόμηση της γνώσης. Κατά την εφαρμογή της ενεργού μάθησης στη διδασκαλία της γλώσσας είναι

σημαντικό να προσφέρονται πολλαπλές και ποικίλες ευκαιρίες στις/στους μαθήτριες/τες ώστε να ασκούνται στη γλώσσα.

- *Ενεργός Μάθηση (Active Learning)*: Χρησιμοποιούμε τον όρο αυτό για να περιγράψουμε μια προσέγγιση της διδασκαλίας όπου οι εκπαιδευόμενες/οι συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία.
- *Ενσωμάτωση (Integration)*: Σύμφωνα με την αρχή της ενσωμάτωσης, είναι αναγκαίο οι μαθήτριες/τές να αντιληφθούν τη σύνδεση μεταξύ των γλωσσικών τύπων, της επικοινωνιακής λειτουργίας και των σημασιολογικών εννοιών.
- *Στοχασμός (Reflection)*: Μάθηση μέσω μιας μετασχηματιστικής διαδικασίας.

Επομένως, ο όρος «εργασιοκεντρική προσέγγιση» χρησιμοποιείται για να περιγράψει διδακτικές μεθόδους όπου οι εργασίες είναι αυτές που καθορίζουν το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, τη διδακτέα ύλη και τους τρόπους αξιολόγησης.

Ο Candlin (1987) συνοψίζει τα οφέλη της μάθησης με βάση την εργασία στα εξής σημεία:

- *Αναδιάρθρωση της σχέσης μεταξύ διδακτέας ύλης και προγραμμάτων σπουδών*
- *Επαναξιολόγηση της σχέσης μεταξύ δεδομένων, πόρων και διαδικασιών στο περιεχόμενο των εργασιών και στην ενέργεια των εργασιών*
- *Επαναξιολόγηση της σχέσης μεταξύ στόχων και αξιολόγηση με βάση το πρότυπο*
- *Ανασκόπηση της σχέσης ρόλων του «δασκάλου» και του «μαθητευομένου» στη συνεργασία των εργασιών*
- *Επιβεβαίωση της δυνατότητας της τάξης ως χώρου πειραματισμού στην γλώσσα και στην εκμάθηση των γλωσσών*
- *Ανανέωση μιας κριτικής προοπτικής για την κατανόηση της απόκτησης δεύτερης γλώσσας και του μέρους εκμάθησης γλωσσών στην κοινωνική ταυτότητα του τον μαθητή.*

1.4. Η Επικοινωνιακή Προσέγγιση

Η Επικοινωνιακή Προσέγγιση ή Επικοινωνιακή Διδασκαλία της Γλώσσας αποτελεί την πιο διαδεδομένη προσέγγιση στη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας και βρίσκεται στον

αντίποδα της παραδοσιακής/δομικής προσέγγισης σχετικά με τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται. Το μοντέλο προέκυψε μετά από την έντονη κριτική που άσκησε ο N.Chomsky στο δομικό μοντέλο διδασκαλίας, το οποίο χαρακτήρισε ως ελλιπές, καθώς και την ανάπτυξη διαφόρων κλάδων της γλωσσολογίας και τις ιστορικές συγκυρίες του 1970. Η Επικοινωνιακή Προσέγγιση βασίζεται σε θεωρίες γλωσσικής κατάκτησης που δίνουν έμφαση στον εγγενή χαρακτήρα της γλώσσας, στο ρόλο της διεπίδρασης καθώς και στην επικοινωνία των μαθητριών/τών τόσο με τις/τους διδάσους/σκοντες όσο και μεταξύ τους. Σύμφωνα με τη Σακελλαρίου (2009), βασικά σημεία όπου στοχεύει η προσέγγιση αυτή είναι: η γραμματική ικανότητα (grammatical competence), η κοινωνιολογική ικανότητα (sociolinguistic competence), η ικανότητα έκφρασης λόγου (discourse competence) και η στρατηγική ικανότητα (strategic competence).

Κύριος στόχος της διδασκαλίας είναι η ικανότητα της/του μαθήτριας/τή να επικοινωνεί τόσο στη μητρική όσο και στη δεύτερη/ξένη γλώσσα. Μέσω της γλώσσας πραγματοποιείται η εκτέλεση πολλαπλών λειτουργιών σημαντικότερη από τις οποίες είναι η επικοινωνία. Επομένως, στόχος της διδακτικής διαδικασίας δεν αρκεί να είναι μόνο η περιγραφή ενός γλωσσικού συστήματος αλλά κυρίως η ανάπτυξη της ικανότητας στις μαθήτριες να επικοινωνούν αποτελεσματικά προσαρμόζοντας το λόγο τους ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας.

Οι Richards & Rodgers (2001) συνόψισαν τις αρχές της προσέγγισης ως εξής:

1. Οι μαθήτριες/τες μαθαίνουν μία γλώσσα μέσω της χρήσης της μέσα σε επικοινωνιακό πλαίσιο.
2. Οι γλωσσικές δραστηριότητες χρειάζεται να εμπεριέχουν αυθεντική επικοινωνία.
3. Η ευχέρεια του λόγου αποτελεί σημαντική διάσταση της επικοινωνίας.
4. Η επικοινωνία απαιτεί τον συνδυασμό διαφορετικών γλωσσικών δεξιοτήτων.
5. Η μάθηση συνιστά μία διαδικασία δημιουργικής δόμησης κατά την οποία οι δοκιμές και τα λάθη είναι προβλεπόμενα.

Κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας μέσω της επικοινωνιακής προσέγγισης προωθείται η επικοινωνιακή λειτουργία της γλώσσας, ο λόγος και οι έννοιες που εκφράζονται από τους φυσικούς ομιλητές στην καθημερινή ζωή (Δενδρινού, 2001). Η γλωσσική διδασκαλία δεν αποτελεί μια μηχανιστική διαδικασία όπου δίνεται έμφαση στην ορθότητα του λόγου αλλά στην καταλληλότητα χρήσης της γλώσσας ανάλογα με την

επικοινωνιακή περίσταση. Άλλωστε, οι έννοιες του γλωσσικού συστήματος και της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας είναι αλληλένδετες (Χανοπούλου, 2017).

2. Η Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας

Οι νεότερες παγκόσμιες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις έχουν οδηγήσει σε αυξημένες μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές στην Ελλάδα κυρίως από ανατολικές χώρες. Εκατομμύρια πληθυσμοί διαφόρων ηλικιών και εθνικοτήτων αναγκάζονται να φύγουν από τη χώρα τους λόγω δυσμενών συνθηκών και να εγκατασταθούν στην Ελλάδα προσωρινά ή και μόνιμα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (2020), από το 2014 μέχρι και το 2019 εισήλθαν στη χώρα μας περίπου 1.240.000 άνθρωποι. Η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την ανασύσταση του πληθυσμού στην Ελλάδα και καθιστά επιτακτική την ανάγκη λήψης μέτρων με στόχο τόσο την ένταξη των νέων μελών, όσο και την εύρυθμη λειτουργία της ελληνικής κοινωνίας.

Η εκπαίδευση διαδραματίζει κυρίαρχο ρόλο όσον αφορά στην ένταξη των νέων μελών στην ελληνική πραγματικότητα. Πρωταρχική και σύγχρονη ανάγκη είναι αυτή της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης. Οι πληθυσμοί αυτοί δε γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα, συχνά όμως, κρίνεται αναγκαία η εκμάθησή της, αφού είναι απαραίτητη για την επιβίωσή και την καθημερινή τους επικοινωνία. Ιδιαίτερα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χαρακτηρίζονται από γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία. Εκπαιδευτικοί καλούνται να διδάξουν την ελληνική γλώσσα σε ένα σύνολο μαθητριών που κατέχουν σε διαφορετικά επίπεδα γνώσης την ελληνική. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιούνται όλο και περισσότερες ενέργειες για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης σε άτομα που έχουν κάποια άλλη γλώσσα ως πρώτη (μητρική).

2.1. Το Θεσμικό Πλαίσιο για τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας ως Δεύτερης

Εστιάζοντας στην ανάγκη της προσαρμογής των πληθυσμών αυτών στην ελληνική κοινωνία αλλά και στην ανάγκη διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας προς τις/τους πρόσφυγες μαθήτριες/τες, δημιουργήθηκαν οι Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων (ΔΥΕΠ) και οι Τάξεις Υποδοχής-Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΤΥ-ΖΕΠ), οι οποίες περιγράφονται ακολούθως.

2.1.1. Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση Προσφύγων

Το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΕΘ) σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) ίδρυσαν τις ΔΥΕΠ, οι οποίες άρχισαν να λειτουργούν το σχολικό έτος 2016-17. Με βάση ένα ανοιχτό πρόγραμμα σπουδών και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού των προσφύγων, στόχος της ίδρυσης των ΔΥΕΠ ήταν η κατάλληλη προετοιμασία των παιδιών προσφύγων για την ένταξή τους στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα για τη μη επιβάρυνση των ελληνικών σχολείων με μεγάλο αριθμό μαθητριών που δε γνωρίζουν ελληνικά (ΥΠΠΕΘ, 2016a).

Οι ΔΥΕΠ ανήκουν στην τυπική εκπαίδευση και λειτουργούν είτε εντός των ήδη υπαρχόντων σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είτε εντός των κέντρων φιλοξενίας προσφύγων. Η επιλογή των σχολικών μονάδων γίνεται με κριτήριο την απόστασή τους από τα κέντρα φιλοξενίας προσφύγων και τις διαθέσιμες και κατάλληλες αίθουσες διδασκαλίας. Τα τμήματα αποτελούνται από δέκα μέχρι είκοσι μαθήτριες/τες και λειτουργούν για τέσσερις ώρες καθημερινά κατά το απογευματινό πρόγραμμα. Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα περιλαμβάνει τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, των μαθηματικών, των αγγλικών, της πληροφορικής καθώς και καλλιτεχνικές και αθλητικές δραστηριότητες. Κάθε μονάδα ΔΥΕΠ συντονίζεται από μία υπεύθυνη, την αποκαλούμενη Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων (Σ.Ε.Π.), η οποία μπορεί να είναι μόνιμη εκπαιδευτικός που πληροί μία σειρά κριτηρίων στη διαπολιτισμική αγωγή, είτε από μία αναπληρώτρια εκπαιδευτικό. Η προϋπόθεση κριτηρίων δεν αφορά και στην στελέχωση του διδακτικού μέρους, αφού μπορούν να διδάξουν αποσπασμένοι μόνιμες/οι εκπαιδευτικοί είτε αναπληρώτριες/τές εκπαιδευτικοί με τη σειρά κατάταξής τους στον πίνακα που διαμορφώνεται μετά από δήλωση επιθυμίας για εργασία στις ΔΥΕΠ με πλήρες ή μειωμένο ωράριο (ΥΠΠΕΘ, 2016a).

Το μάθημα της «Γλώσσας», αντιστοιχεί σε 6 διδακτικές ώρες την εβδομάδα. Σύμφωνα με το επίσημο κείμενο του Αναλυτικού Προγράμματος των δομών ΔΥΕΠ, ο Οδηγός Περιεχομένου για τη Διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στις μονάδες ΔΥΕΠ στηρίζεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) 2003 των τάξεων Α΄, Β, Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού και στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) 2012 (Πιλοτικά Πρόγραμμα- Νέο Σχολείο). Επίσης, λαμβάνονται υπόψη το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Γλώσσες (ΚΕΠΑ), καθώς και τα επίπεδα ελληνομάθειας (Α1:Στοιχειώδης Γνώση, Α2: Βασική Γνώση) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ) προσαρμοσμένα στις εκπαιδευτικές γλωσσικές ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητικού πληθυσμού (ΥΠΠΕΘ, 2016a).

Το εκπαιδευτικό υλικό που αξιοποιείται για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στις ΔΥΕΠ είναι εγχειρίδια που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για τους μη φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας στο πλαίσιο προγραμμάτων της Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης του ΥΠΠΕΘ. Τα προτεινόμενα υλικά προσανατολίζονται κυρίως στην επικοινωνιακή διάσταση του γλωσσικού μαθήματος. Οι βασικές θεωρητικές αρχές της διδασκαλίας της γλώσσας ως δεύτερης άλλωστε επισημαίνει πως η/ο μαθήτρια/της μαθαίνει αποτελεσματικότερα όταν διδάσκεται μέσα σε ένα αυθεντικό επικοινωνιακό περιβάλλον και τα γλωσσικά ερεθίσματα είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις εμπειρίες, τις γνώσεις, τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες του. Επίσης, στον οδηγό προτείνεται η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας μέσω άλλων γνωστικών αντικειμένων (Μαθηματικά, ΤΠΕ, Εικαστικά, Γυμναστική), καθώς η εκμάθησή της γίνεται ευκολότερη και πιο αποτελεσματική από το να διδάσκεται ως ξεχωριστό μάθημα (ΥΠΠΕΘ, 2016a).

Οι στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι κοινά για όλες τις ηλικιακές ομάδες που φοιτούν στις ΔΥΕΠ. Επιπλέον για τις ηλικίες 10-15 ετών τίθενται διαφορετικοί στόχοι, καθώς διαφοροποιούνται οι εμπειρίες των παιδιών (υπόβαθρο της τυπικής εκπαίδευσης στα σχολεία της πατρίδας τους, σε καταυλισμούς, σε διαφορετικές και πιο εμπλουτισμένες αναπαραστάσεις της πραγματικότητας). Εν κατακλείδι, τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι κατά βάση κοινά για όλες τις ηλικίες που παρακολουθούν τις ΔΥΕΠ, στα σημεία όμως που διαφοροποιούνται αναγράφεται η ηλικία στόχος (Πρόγραμμα Εκπαίδευσης ΔΥΕΠ-Παράρτημα Α')

2.1.2 Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας και Τάξεις Υποδοχής

Ο θεσμός των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ) εισήχθη στη χώρα μας το 2010 με το νόμο 3879/2010 και το άρθρο 26 που προβλέπει την ίδρυση ΖΕΠ σε σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκονται με υψηλή σχολική διαρροή και χαμηλή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και χαμηλούς κοινωνικοοικονομικούς δείκτες, όπως χαμηλό συνθετικό δείκτη ευημερίας και ανάπτυξης και υψηλό δείκτη κινδύνου φτώχειας. Επίσης, συνιστώνται σε σχολικά δίκτυα, όπου υπάρχει σημαντική συμμετοχή ειδικών ομάδων μαθητριών/των, όπως ρομά και μειονοτικοί πληθυσμοί. Οι ΤΥ-ΖΕΠ ξεκίνησαν να λειτουργούν πιλοτικά μόνο σε σχολικές μονάδες της Αττικής τη σχολική χρονιά 2010-11, ενώ από το 2011-12 άρχισε να διευρύνεται. Από το σχολικό έτος 2015-16 δίνεται η δυνατότητα στα δημοτικά σχολεία της χώρας να λειτουργήσουν

ΤΥ-ZEP μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σκοπός του προγράμματος είναι να ενισχυθεί η ισότιμη μαθητική ένταξη, η προσαρμογή και η ανάπτυξη στο σχολικό περιβάλλον, καθώς και η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου που παρέχεται.

Η λειτουργία των ΤΥ συνδέεται άμεσα με το θεσμό των ΖΕΠ. Συγκεκριμένα το σχολικό έτος 2016 – 2017, η λειτουργία τους εντάσσεται στην Πράξη «Ένταξη Ευάλωτων Κοινωνικά Ομάδων (ΕΚΟ) στα Δημοτικά Σχολεία – Τάξεις Υποδοχής, σχολικό έτος 2016-2017» και στοχεύει στη μείωση της σχολικής διαρροής και στην ενίσχυση μαθητριών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, καθώς και στην εκπαίδευση και στην ομαλή προσαρμογή των προσφυγοπαίδων. Στο πλαίσιο αυτό, διαμορφώνεται ένα ευέλικτο σχήμα εκπαιδευτικής παρέμβασης που καθορίζεται από την εκάστοτε σχολική μονάδα ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητριών/τών και τις δυνατότητές τους.

Το πρόγραμμα των ΤΥ-ZEP, όπως ορίζεται στο υπ' αριθμό 191948/Δ1(26/11/2014) έγγραφο του ΥΠΠΕΘ, περιλαμβάνει δύο κύκλους που εντάσσονται μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου:

- Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) I ΖΕΠ
- Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) II ΖΕΠ

A. Στις ΤΥ I ΖΕΠ φοιτούν μαθήτριες και μαθητές με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας. Εκεί ακολουθείται εντατικό πρόγραμμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, αλλά και πρόσθετης διδακτικής στήριξης σε άλλα αντικείμενα, σύμφωνα με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων και σε συνεργασία με την/τον οικεία/-ο Σχολική/-ό Σύμβουλο. Στην περίπτωση αυτή οι μαθήτριες και οι μαθητές παρακολουθούν στην κανονική τους τάξη μαθήματα, όπως η Φυσική Αγωγή, τα Εικαστικά, η Μουσική Αγωγή, οι Ξένες Γλώσσες και όποιο άλλο μάθημα κρίνουν απαραίτητο ο Σύλλογος Διδασκόντων και η/ο Σχολική/-ός Σύμβουλος. Το μέγιστο χρονικό όριο φοίτησης στην ΤΥ I ΖΕΠ είναι ένα έτος.

B. Στις ΤΥ II ΖΕΠ φοιτούν μαθήτριες και μαθητές με μέτριο επίπεδο ελληνομάθειας, το οποίο δύναται να δημιουργεί δυσκολίες στην παρακολούθηση των μαθημάτων στην κανονική τάξη. Για τις/τους μαθήτριες/τές που φοιτούν στις ΤΥ II ΖΕΠ πραγματοποιείται υποστήριξη στην ελληνική γλώσσα ή και σε περισσότερα μαθήματα: - είτε εντός της κανονικής τάξης με παράλληλη διδασκαλία (δεύτερος εκπαιδευτικός στην τάξη) - είτε εκτός κανονικής τάξης. Η φοίτηση διαρκεί έως τρία (3) διδακτικά έτη, ενώ οι μαθήτριες/τές

που έχουν ολοκληρώσει την φοίτηση στις ΤΥ ΙΙ ΖΕΠ, δεν μπορούν να επιστρέψουν σε Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ.

Ο μικρότερος αριθμός μαθητριών και μαθητών με τον οποίο δημιουργούνται ΤΥ Ι και ΙΙ ΖΕΠ είναι εννέα (9) και σε κάθε τάξη δύνανται να συμμετέχουν μαθήτριες και μαθητές που είναι εγγεγραμμένες/οι σε περισσότερες από μία κανονικές τάξεις. Ο Σύλλογος Διδασκόντων, σε συνεργασία με την οικεία Σχολική Σύμβουλο, καταρτίζει το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα των τάξεων αυτών, σύμφωνα πάντα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εγγεγραμμένων μαθητριών και μαθητών.

Στην παρούσα εργασία θα εστιάσουμε στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε μαθήτριες με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας, που φοιτούν επομένως στις Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) Ι ΖΕΠ. Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) προτείνει ένα Ανοιχτό Πρόγραμμα Σπουδών που απώτερος στόχος είναι η κατανόηση και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε βαθμό που να επιτρέπει στις/στους μαθήτριες/τες να ενταχθούν σταδιακά πλήρως στην κανονική τάξη. Ειδικά για τα παιδιά πρόσφυγες που ίσως η φοίτηση τους στο σχολείο γίνεται για πρώτη φορά σημαντική είναι η εξοικείωσή τους με τους κανόνες της σχολικής ζωής και τη σχολική εργασία. Το προτεινόμενο πρόγραμμα περιλαμβάνει θεματικούς άξονες που έχουν σκοπό να κατευθύνουν τον εκπαιδευτικό στην επιλογή των γλωσσικών στοιχείων που θα διδάξει ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητριών/τών. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην επικοινωνιακή διάσταση της γλώσσας και συνιστάται η κατάκτησή της να γίνεται μέσα από αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας και όχι μέσα από στείρα παραδοσιακή διδασκαλία (π.χ. λίστες λεξιλογίου και διακριτή διδασκαλία γραμματικής). Μέσα από την επικοινωνία προτείνεται επίσης να αναδεικνύονται και να διδάσκονται τα διάφορα γραμματικά φαινόμενα (ΥΠΠΕΘ, 2017). Το πρόγραμμα εκπαίδευσης περιλαμβάνει διαφορετικές θεματικές ενότητες και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα για το ΤΥ Ι που αφορά τις τάξεις Α', Β' και Γ' Δημοτικού και διαφορετικές για το ΤΥ Ι που αφορά τις τάξεις Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού (Πρόγραμμα Εκπαίδευσης ΤΥ Ι ΖΕΠ- Παράρτημα Β').

3. Η Εκμάθηση Δεύτερης Γλώσσας μέσω των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών

3.1. Οι Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Η εξέλιξη της τεχνολογίας τις τελευταίες δεκαετίες και η εισχώρησή της σε διάφορους τομείς της καθημερινής μας ζωής δε θα μπορούσε να μην επηρεάσει την εκπαίδευση. Η παιδαγωγική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών προσφέρει νέες δυνατότητες ανατρέποντας τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας. Η ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης βελτιώνεται ενώ ο δασκαλοκεντρικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης παραχωρεί τη θέση του σε νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις που στηρίζονται στον μαθητοκεντρισμό, την ενεργητική μάθηση και τον κονστрукτιβισμό. Η/ο εκπαιδευτικός εξελίσσεται πλέον σε συντονιστή και διαμεσολαβητή που με σύμμαχο την τεχνολογία παρέχει τη δυνατότητα στη/στο μαθήτρια/τή να αλληλεπιδρά με ποικίλους τρόπους με το κοινωνικό του περιβάλλον και να οικοδομεί τη γνώση με το δικό της/του τρόπο και τις δικές τις/του ανάγκες.

Η αποτελεσματική χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον για την περαιτέρω αξιοποίησή τους στη γλωσσική εκπαίδευση. Σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες ανά τον κόσμο, εντείνεται η εμπλοκή των ΤΠΕ στα γλωσσικά μαθήματα καθώς και στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας. Η εξέλιξη αυτή αλλάζει τα δεδομένα στην εκπαίδευση καθώς παρέχονται νέα εργαλεία, μέσα και δυνατότητες μάθησης (Ρωμανά, 2018). Οι ΤΠΕ δεν αποτελούν απλώς έναν βοηθητικό παράγοντα αλλά είναι ένα εργαλείο με πρόσθετη παιδαγωγική αξία. Ένα εκπαιδευτικό εργαλείο ψηφιακής τεχνολογίας δεν προσφέρει απλά το ίδιο περιεχόμενο με άλλο τρόπο. Η πρόσθετη παιδαγωγική αξία των ψηφιακών μέσων προκύπτει από τη χρήση των πολύ-αναπαραστασιακών εργαλείων τους από τις μαθήτριες (Κυνηγός, 2010). Στόχος είναι, μέσω των ΤΠΕ, οι μαθήτριες να εξερευνούν έννοιες και να μαθαίνουν να σκέφτονται μέσω του νέου εργαλείου που τους έχει δοθεί. Άλλωστε η γνώση είναι εκτενής και πολυδιάστατη και έτσι πρέπει να είναι και ο τρόπος με τον οποίο την προσεγγίζουμε κάθε φορά. Επιπλέον, λαμβάνεται υπόψη η διαφορετικότητα του καθενός ενώ οι μαθήτριες/τές επωφελούνται από πολυαισθητηριακές προσεγγίσεις που παρέχονται μέσω των νέων τεχνολογιών κατά τη διαδικασία της μάθησης (Σμαροπούλου, 2015). Μέσα από την άρση των χωρικών και χρονικών περιορισμών, την εικόνα και τη διάδραση, τα νέα μαθησιακά περιβάλλοντα πετυχαίνουν άριστα αποτελέσματα όσον αφορά στην αύξηση των κινήτρων και της ενεργητικής εμπλοκής των μαθητριών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Κύριο εκπαιδευτικό εργαλείο που συμπληρώνει και διευκολύνει την εκμάθηση των γλωσσών αποτελεί ο υπολογιστής. Η γλωσσική εκμάθηση μέσω υπολογιστή (Computer Assisted Language Learning) διερευνά και μελετά τις εφαρμογές των ΤΠΕ στη μάθηση και διδασκαλία της γλώσσας. Μέχρι τη δεκαετία του 1980 οι εφαρμογές CALL αναπτύχθηκαν και εισχώρησαν σταδιακά στη σχολική τάξη. Οι υπολογιστές μπορούν να είναι χρήσιμοι στη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων και των γλωσσών (Ahmad et al., 1985). Ανάλογα με τα μεθοδολογικά ρεύματα και την τεχνολογία της εποχής το CALL εξελίχθηκε και βασίστηκε σε διαφορετικές θεωρίες μάθησης και εργαλεία. Η ραγδαία εξάπλωση του διαδικτύου άνοιξε νέους ορίζοντες όσον αφορά στον τρόπο χρήσης του υπολογιστή και η διδασκαλία της γλώσσας βασίστηκε στην επικοινωνιακή προσέγγιση.

Στη βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας με τη χρήση υπολογιστή. Το διαθέσιμο υλικό περιλαμβάνει κυρίως ηλεκτρονικό λογισμικό, τηλεοπτικό εκπαιδευτικό υλικό και διαδικτυακές ιστοσελίδες. Το συγκεκριμένο υλικό εμπλέκει τις/τους μαθήτριες/τές στην εκπαιδευτική διαδικασία με τρόπο ευχάριστο και μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για τη διδασκαλία. Μέσα από παιχνίδια, τραγούδια ή παραμύθια, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό και το λεξιλόγιο καθημερινής χρήσης (Ρωμανά, 2018). Το ψηφιακό αυτό υλικό όμως χρήζει περαιτέρω εξέλιξης καθώς νέες τεχνολογίες όπως για παράδειγμα οι κινητές συσκευές και οι εφαρμογές τους μπορούν να προσφέρουν νέες δυνατότητες και αξιόλογα πλεονεκτήματα στη μάθηση.

3.2. Κινητές Συσκευές στην Εκπαίδευση

Οι νεότερες τεχνολογικές εξελίξεις έχουν φέρει στο προσκήνιο τις κινητές συσκευές οι οποίες έχουν αποκτήσει δυνατότητες παρόμοιες με ενός υπολογιστή. Στο πλαίσιο αυτό έχουν γίνει ερευνητικές προσπάθειες για τη χρήση των φορητών συσκευών στην εκπαίδευση. Η μάθηση μέσω των κινητών συσκευών (Mobile Assisted Learning) αποτελεί μια καινοτόμα προσπάθεια διεύρυνσης και ανάπτυξης του μαθησιακού ορίζοντα. Πλέον η μάθηση μπορεί να λαμβάνει χώρα χωρίς χωρο-χρονικούς περιορισμούς και στα πλαίσια πραγματικών, αυθεντικών προβλημάτων (Ρωμανά, 2018).

Η χρήση κινητών συσκευών και των εφαρμογών τους στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί σήμερα έναν ιδιαίτερα σημαντικό τομέα έρευνας και ανάπτυξης στο πλαίσιο των ΤΠΕ. Μάθηση μέσω κινητών συσκευών συντελείται όταν η εκπαιδευόμενη αξιοποιεί

τις δυνατότητες που προσφέρουν οι κινητές (mobile) και ασύρματες (wireless) τεχνολογίες και συσκευές, όπως WiFi, Bluetooth, GPS, 3G και δορυφορικά συστήματα, κινητά τηλέφωνα, PDAs, φορητοί υπολογιστές και tablets (Καραγιαννίδης & Βάβουλα, 2008). Η αξιοποίηση συγκεκριμένων συσκευών όμως δεν είναι το μόνο στοιχείο που τη διαφοροποιεί από τα άλλα τεχνολογικά μέσα. Τα συμβατικά υπολογιστικά συστήματα εξελίσσονται σε ένα φυσικό, κινητό και συνεργατικό περιβάλλον. Οι φορητές συσκευές ενσωματώνονται και εμπλουτίζουν τα συμβατικά περιβάλλοντα μάθησης, όπως η σχολική τάξη, ενώ δίνουν τη δυνατότητα η μάθηση να λάβει χώρα και έξω από αυτά. Η σχέση των μαθητριών/τών με την τεχνολογία αλλάζει καθώς δεν είναι πλέον το επίκεντρο ο υπολογιστής αλλά η/ο μαθήτρια/τής. Σε ένα προσωποποιημένο τεχνολογικό περιβάλλον, όπως των ασύρματων κινητών συσκευών, η πληροφορία έχει κατεύθυνση προς τη μαθήτρια και όχι η μαθήτρια σε αυτή και στην αναζήτησή της (Μπερδούσης, 2014).

Οι έρευνες σχετίζονται κυρίως με την ανάπτυξη συσκευών και εφαρμογών και με τις δυνατές εκπαιδευτικές χρήσεις τους εντός και εκτός σχολείου (Μπερδούσης, 2014). Ερευνητικά αποτελέσματα εστιάζουν στην ευχρηστία και τη λειτουργικότητα των φορητών συσκευών, καθώς και στη διαμόρφωση ενός θετικού παιδαγωγικού πλαισίου. Η γρήγορη εκμάθηση στη χρήση τους καθώς και η εξοικείωση εκπαιδευτριών/τών και εκπαιδευομένων με τις συσκευές αυτές καθιστούν εύκολα τη χρήση τους μέρος της καθημερινής πρακτικής ενώ παράλληλα αυξάνουν την ανεξαρτησία και την πρωτοβουλία των μαθητριών/τών. Η χρήση των συσκευών αυτών έχει εξαιρετικά αποτελέσματα στην ενίσχυση των κινήτρων και της ενεργητικής εμπλοκής της/του μαθήτριας/τή (Μπερδούσης, 2014). Συμπερασματικά, οι φορητές συσκευές μπορούν να εμπλουτίσουν την εκπαιδευτική διαδικασία ακόμα και «ανεπίσημα» εκτός της σχολικής αίθουσας (Παναγιωτίδης, 2018). Κάποια από τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν οι επικριτές της νέας τάσης είναι η εξάρτηση της κινητής συσκευής από το δίκτυο και το μικρό μέγεθος της οθόνης.

3.3. Η Χρήση των Κινητών Συσκευών για την Εκμάθηση της Δεύτερης Γλώσσας

Ένας από τους τομείς της κινητής μάθησης που παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη είναι η γλωσσική εκμάθηση μέσω κινητών συσκευών (Mobile Assisted Language Learning-MALL). Οι Sandberg et al. (2011) διεξήγαγαν μια έρευνα σχετικά με την πρόσθετη παιδαγωγική αξία των φορητών συσκευών στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας στο δημοτικό. Τα

αποτελέσματα έδειξαν πως η χρήση αυτής της τεχνολογίας έχει εξαιρετικά πλεονεκτήματα στη μάθηση, καθώς ενεργοποιεί τις/τους μαθήτριες/τές για μεγάλο χρονικό διάστημα. Σε διάφορες έρευνες μελετάται η χρήση φορητών συσκευών για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων. Ένα παράδειγμα είναι οι Kiernan και Aizawa (2004), οι οποίοι, ερευνώντας τις αντιδράσεις των μαθητριών/τών για τη χρήση των κινητών σε μαθήματα γλώσσας βασισμένα σε δραστηριότητες, κατέληξαν πως οι δραστηριότητες μέσω των κινητών μπορούν να προωθήσουν την απόκτηση ξένης γλώσσας και να κάνουν τις/τους χρήστες να επικεντρωθούν στο νόημα. Έρευνες επισημαίνουν ότι οι έξυπνες κινητές συσκευές (smartphones) επιτρέπουν το συνδυασμό των πολυμέσων με αποτέλεσμα να αυξάνουν την αυτονομία των χρηστών και τη συνεργασία τους (Βαλμά, 2017). Άλλες έρευνες έδωσαν έμφαση στη δυνατότητα της χρήσης κινητού τηλεφώνου για να ενισχύσουν οι χρήστες τις ακουστικές ικανότητες τους στα αγγλικά (Nah et al., 2008), στις δυνατότητες να αναπτύξουν αγγλική προφορά μέσω του MALL (Saran et al., 2009) και στην αποτελεσματικότητα του MALL στην απόκτηση λεξιλογίου (Stockwell, 2007). Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά έρευνες που εστιάζουν σε συγκεκριμένους τομείς ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων, όπως είναι: η εκμάθηση λεξιλογίου, οι αναγνωστικές δεξιότητες, οι ακουστικές και προφορικές δεξιότητες και οι γραπτές δεξιότητες.

3.3.1. Εκμάθηση Λεξιλογίου

Οι δραστηριότητες που στοχεύουν στην απόκτηση λεξιλογίου μέσω των φορητών συσκευών ποικίλλουν ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό κατάκτησης της δεύτερης/ξένης γλώσσας. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε, οι δραστηριότητες βασίστηκαν στην αποστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) και γραπτών μηνυμάτων (SMS). Συγκεκριμένα, οι σπουδάστριες/σπουδαστές λάμβαναν 10 SMS την εβδομάδα τα οποία περιελάμβαναν το ήδη γνωστό λεξιλόγιο που είχε διδαχθεί στην τάξη σε διαφορετικό πλαίσιο (context). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα μηνύματα βοήθησαν σημαντικά στην εκμάθηση του λεξιλογίου. Παρόμοια έρευνα διεξήχθη για τη διδασκαλία νέου λεξιλογίου μέσω e-mail. Τα συμπεράσματα ήταν ενθαρρυντικά όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα και τα κίνητρα των μαθητριών/τών σε σχέση με το χαρτί και τα μαθήματα μέσω υπολογιστή (Miangah & Nezarat, 2012).

Οι φορητές συσκευές μπορούν να παρέχουν εξατομικευμένες λεξιλογικές ασκήσεις σε κάθε μαθήτρια/τή ή νέο λεξιλόγιο με συνοδεία εικόνας και ήχου (Miangah &

Nezarat, 2012). Ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους ώστε να θυμάται κάποια/ος νέες λέξεις ή φράσεις είναι να τις συνδέσει με μια νοητική εικόνα. Η πρωτότυπη έρευνα των Liu και Chen (2015), περιλαμβάνει δραστηριότητες εκμάθησης νέων φράσεων μέσω φωτογραφικού υλικού. Οι φοιτήτριες/τές καλούνται να αναπαραστήσουν συγκεκριμένες φράσεις με τα σώματά τους, να τραβήξουν φωτογραφίες και στη συνέχεια με βάση τη φωτογραφία να εντάξουν τις φράσεις σε ολοκληρωμένες προτάσεις. Η έρευνα βασίζεται σε μία παραγωγική μαθησιακή δραστηριότητα καθώς εμπλέκει ενεργά τις/τους εκπαιδευόμενους στη διαδικασία. Προκειμένου να δημιουργήσουν προτάσεις με βάση τις φωτογραφίες, οι φοιτήτριες/ές θα πρέπει να συζητήσουν το νόημα των φράσεων με τις/τους συμμαθήτριες/ες τους. Έτσι, δίνονται αρκετές ευκαιρίες στις/στους σπουδάστριες/στές να εμπεδώσουν και να ενσωματώσουν στο λεξιλόγιό τους τις νέες φράσεις. Η χρήση της κάμερας των κινητών συσκευών διευκόλυνε την αποτελεσματικότητα της μάθησης ενώ οι φοιτήτριες/τές έδειξαν θετική στάση και προθυμία να συμμετέχουν στη δραστηριότητα.

3.3.2. Αναγνωστικές Δεξιότητες

Σε μία δεύτερη ή ξένη γλώσσα, η ανάγνωση βοηθά τις/τους μαθήτριες/τές να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους αλλά και αντίστροφα η εκμάθηση λέξεων προωθεί την αναγνωστική κατανόηση. Οι δραστηριότητες ανάγνωσης μέσω των φορητών συσκευών μπορούν να δοθούν μέσω SMS ή μέσω ενός καλού σχεδιασμένου διαδικτυακού μαθήματος. Σύμφωνα με τους Míangah και Nezarat (2012), παρουσιάστηκε σε έρευνα ένα εξατομικευμένο «έξυπνο» σύστημα μέσω των φορητών συσκευών για την εκμάθηση των Αγγλικών. Το πρόγραμμα αυτό παρείχε στις/στους εκπαιδευόμενες/νους νέα άρθρα στα Αγγλικά στο οποίο γινόταν αυτόματη εύρεση άγνωστων λέξεων. Οι χρήστες είχαν έτσι την ευκαιρία να βελτιώσουν τόσο την αναγνωστική τους κατανόηση όσο και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους. Τα αποτελέσματα της μελέτης ήταν θετικά καθώς οι μαθήτριες/τές ανταποκρίθηκαν και βελτίωσαν τις επιδόσεις τους.

3.3.3. Ακουστικές και Προφορικές Δεξιότητες

Οι ακουστικές ασκήσεις αποτελούν το πρώτο στάδιο στην εκμάθηση μιας γλώσσας. Το σύστημα πολυμέσων της νέας γενιάς κινητών συσκευών μπορεί να υποστηρίξει εφαρμογές για την εξάσκηση ακουστικών δεξιοτήτων σε μια ξένη γλώσσα. Σε έρευνα που διεξήχθη, σχεδιάστηκε ένα σύστημα αποτελούμενο από μία ιστοσελίδα με το οπτικοακουστικό

υλικό και μία εφαρμογή, με ακουστικές ασκήσεις, διαθέσιμη σε κινητές συσκευές. Οι φορητές συσκευές παρέχουν στους χρήστες τη δυνατότητα να κατεβάσουν το υποστηρικτικό υλικό στις συσκευές και να εξασκούνται σε ακουστικές ασκήσεις όποιο χρονικό διάστημα θελήσουν. Οι ακουστικές δεξιότητες των μαθητριών/τών βελτιώθηκαν σε μεγάλο βαθμό (Miangah & Nezarat, 2012).

Έρευνες έχουν δείξει πως το σύστημα ηχογράφησης και αναγνώρισης φωνής που παρέχουν οι έξυπνες κινητές συσκευές (smartphones) μπορούν να αξιοποιηθούν για να αναπτύξουν τις προφορικές και γραπτές δεξιότητες σε ένα γλωσσικό μάθημα (Βαλμά, 2017). Είναι εφικτή η δυνατότητα ύπαρξης ενός ηλεκτρονικού λεξικού όπου θα παρουσιάζεται τόσο η γραπτή όσο και η φωνητική μορφή των λέξεων με τη σωστή προφορά. Η/ο μαθήτρια/τής μπορεί να ηχογραφήσει τη φωνή της/του ώστε να συγκρίνει με την ιδανική προφορά και έτσι να βελτιώσει τη δεξιότητά του όσον αφορά στην προφορά. Από παιδαγωγική σκοπιά, οι δραστηριότητες αυτές επιτυγχάνουν την αυτό-αξιολόγηση και την ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων όπου η/ο μαθήτρια/τής μαθαίνει πώς να μαθαίνει (Miangah & Nezarat, 2012).

3.3.4. Γραπτές Δεξιότητες

Καθώς οι δεξιότητες του γραπτού λόγου αναπτύσσονται μέσα από την συνεχή εξάσκηση και την εμπειρία, είναι σημαντικό να προσφέρονται στις/στους μαθήτριες/τες ευκαιρίες για γραπτή εξάσκηση από μικρή ηλικία. Στη μελέτη των Hwang et al. (2014) αξιοποιήθηκε η τεχνολογία των κινητών συσκευών για να βοηθηθούν μαθήτριες/τες δημοτικού και να επεκτείνουν τις γλωσσικές τους ικανότητες σε μία δεύτερη γλώσσα δημιουργώντας προτάσεις και βασικά γραπτά κείμενα μέσα από οικείες αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας. Οι κινητές συσκευές ευνοούν τη μάθηση ώστε να αποκτήσει νόημα και να λάβει χώρα αυθόρμητα μέσα από τις καθημερινές καταστάσεις της ζωής των μαθητριών/τών, καθώς είναι εύκολο να μεταφερθούν ενώ μπορούν παρέχουν και αρκετό μαθησιακό υλικό (εικόνες, λεξιλόγιο, ηχητικά μηνύματα κλπ).

Οι δραστηριότητες του πειράματος κινούνται γύρω από τρεις θεματικούς άξονες: σχολική αίθουσα, αυλή και μεσημεριανό γεύμα. Οι μαθήτριες/τες ερχόμενοι σε επαφή με καταστάσεις στα συγκεκριμένα περιβάλλοντα ενθαρρύνονταν σε γραπτές δραστηριότητες στα κινητά τους τηλέφωνα ενώ τους δινόταν η δυνατότητα να εμπλουτίζουν το γραπτό λόγο με το ανάλογο φωτογραφικό υλικό. Σε επόμενο στάδιο, οι μαθήτριες/τες σχολίαζαν,

μέσω της συσκευής, τις γραπτές δραστηριότητες των συμμαθητριών/τών τους. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν πως οι μαθήτριες/τές προτιμούσαν αυτό τον τύπο δραστηριοτήτων καθώς περιέγραφαν ό,τι έβλεπαν χωρίς να νιώθουν άγχος και οι επιδόσεις τους ήταν πολύ καλύτερες σε σχέση με αντίστοιχες γραπτές δραστηριότητες στην τάξη.

Η μάθηση μέσω φορητών συσκευών μπορεί να προσθέσει σημαντική αξία σε εκπαιδευτικές πρακτικές όμως σίγουρα δε μπορεί να αντικαταστήσει την παραδοσιακή τάξη ή άλλες ψηφιακές μεθόδους (Chinnery, 2006). Η αποτελεσματικότητα των φορητών τεχνολογιών εξαρτάται από μία/έναν αποτελεσματικό εκπαιδευτικό που γνωρίζει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους αλλά και το πώς να τις αξιοποιήσει. Οι εφαρμογές διαθέτουν τη δυναμική να μετατρέψουν μια έξυπνη κινητή συσκευή σε ένα μαθησιακό ή ψυχαγωγικό εργαλείο. Η αποτελεσματικότητα των εφαρμογών MALL βέβαια, θα πρέπει να επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς της μάθησης και σε συγκεκριμένο επίπεδο ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

3.4. Κινητές Εφαρμογές για την Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας ως Δεύτερης

Τα τελευταία χρόνια, δημόσιοι και ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί οργανισμοί και ιδρύματα, αποφάσισαν να επενδύσουν στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό κινητών εφαρμογών ώστε να προσφέρουν τα προγράμματά τους σε μεγάλο αριθμό μαθητριών/τών. Οι διαθέσιμες εφαρμογές για την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας διατίθενται κυρίως από ιδιώτες ή από ξένες εταιρίες λογισμικού. Τα εκπαιδευτικά λογισμικά διακρίνονται ανάλογα με το περιεχόμενό τους σε «ανοιχτού τύπου» και «κλειστού τύπου». Σύμφωνα με τις παραπάνω έρευνες, εφαρμογές με «ανοικτού τύπου» περιεχομένου δραστηριότητες φέρνουν στο επίκεντρο την/τον μαθήτρια/τή επιτρέποντάς της/του να δημιουργήσει το δικό της/του περιεχόμενο, να εξερευνήσει κάτι ή να αυτό-εκφραστεί. Τα αποτελέσματα των εφαρμογών αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι πολύ θετικά. Οι εφαρμογές «κλειστού τύπου» δίνουν έμφαση στην παρουσίαση της πληροφορίας και στην αξιολόγηση των γνώσεων μέσω δραστηριοτήτων πρακτικής και εξάσκησης. Στην περίπτωση αυτή προωθείται η μηχανική μάθηση και η εκπαιδευτική διαδικασία κρίνεται δασκαλοκεντρική καθώς τον κύριο λόγο έχει το λογισμικό που αντικαθιστά την/τον ίδια/ο την/τον εκπαιδευτικό (Κόμης & Ντίνας, 2011).

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης πραγματοποιήθηκε επισκόπηση κινητών εφαρμογών σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης από το ηλεκτρονικό

κατάστημα Google Play. Υπάρχει πληθώρα εφαρμογών που είναι δωρεάν και βασίζονται σε λογισμικό Android. Ωστόσο, οι περισσότερες από τις εφαρμογές αυτές απευθύνονται σε ενήλικες και δεν έχουν σχεδιαστεί με σκοπό τη χρήση τους στο σχολικό πλαίσιο. Οι εφαρμογές εστιάζουν στην κατανόηση του προφορικού και γραπτού λόγου με «κλειστού τύπου» περιεχομένου δραστηριότητες. Όσον αφορά στο γραπτό λόγο, κάποιες από τις εφαρμογές συνδυάζουν ακουστική και οπτική πληροφορία με τη χρήση πολυμέσων ενθαρρύνοντας την κατανόηση από τους χρήστες. Σχετικά με τον προφορικό λόγο, σε κάποιες από τις εφαρμογές, τα αρχεία ήχου και βίντεο, με συμμετέχοντες φυσικούς ομιλητές της γλώσσας, προσομοιώνουν αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας, με αποτέλεσμα την ενεργοποίηση των χρηστών και την ανάπτυξη δεξιοτήτων κατανόησης προφορικού λόγου.

Μία ειδικά σχεδιασμένη εκπαιδευτική εφαρμογή για την ένταξή της στη σχολική πραγματικότητα είναι η πλατφόρμα Akelius. Αποτελεί ένα ψηφιακό εργαλείο για την εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας που αναπτύχθηκε από τη Unicef και το ίδρυμα Akelius ειδικά για πρόσφυγες και μετανάστριες/στες. Η εφαρμογή είναι διαθέσιμη και ως κινητή εφαρμογή για φορητές συσκευές δωρεάν από το κατάστημα της Google. Ο σχεδιασμός της πλατφόρμας υποστηρίζει την μικτή μάθηση, μια εκπαιδευτική και διδακτική μέθοδο που χρησιμοποιεί το ψηφιακό εργαλείο σε συνδυασμό με τη διαζώσης αλληλεπίδραση στην τάξη. Η μέθοδος αυτή παρέχει στις/στους μαθήτριες/τές μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση δίνοντάς τους τον έλεγχο του χρόνου, της πορείας και του ρυθμού μάθησης. Η πλατφόρμα είναι δομημένη σε θεματικές ενότητες και περιλαμβάνει αρκετό λεξιλογικό υλικό και δραστηριότητες, κυρίως «κλειστού τύπου», που αφορούν την κατανόηση προφορικού και γραπτού λόγου.

Ένα λογισμικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή προφορικού λόγου είναι το Toontastic 3D. Είναι διαθέσιμη δωρεάν εφαρμογή στο κατάστημα της Google και επιτρέπει στις μαθήτριες να φτιάξουν δικές τους ηρωίδες (3D ή όχι) ή να χρησιμοποιήσουν έτοιμες ηρωίδες και να φτιάξουν τη δική τους -μικρού μήκους- ταινία προσθέτοντας προφορικό λόγο καθώς υπάρχει δυνατότητα ηχογράφησης της φωνής τους. Η εφαρμογή δίνει την επιλογή στις/στους χρήστες να κάνουν τις/τους ηρωίδες/ήρωες να χορέψουν ή να μετακινηθούν στο σκηνικό που επέλεξαν, να προσθέσουν μουσική και στο τέλος να αποθηκεύσουν και να μοιραστούν την ιστορία τους. Το λογισμικό αυτό παρέχει περιεχόμενο «ανοιχτού τύπου» όπου η/ο μαθήτρια/της έρχεται στο προσκήνιο αναπτύσσοντας το δικό της/του ψηφιακό υλικό.

Οι έξυπνες κινητές συσκευές μπορούν να προσφέρουν τη δυνατότητα ανάπτυξης εφαρμογών οι οποίες ωθούν τη μαθήτριά στο να παράγει η ίδια ψηφιακό υλικό (φωτογραφίες, βίντεο, ηχητικά μηνύματα). Δραστηριότητες αυτού του τύπου δημιουργούν «αληθινά» ερεθίσματα στις/στους μαθήτριάς/τες προκαλώντας το ενδιαφέρον τους, εμπλέκοντάς τους ενεργά στη μάθηση και δίνοντάς τους την ευκαιρία να αυτενεργήσουν, ζήτημα που συμφωνεί με τα αναλυτικά προγράμματα του Υπουργείου Παιδείας για τις τάξεις ΔΥΕΠ και ΖΕΠ και τις θεμελιώδεις αρχές της επικοινωνιακής προσέγγισης στο γλωσσικό μάθημα (Σακελλαρίου, 2009). Σύμφωνα με την επισκόπηση που πραγματοποιήθηκε, δεν υπάρχουν κινητές εφαρμογές ανοιχτού τύπου για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας που να είναι ειδικά σχεδιασμένες για το σχολικό πλαίσιο. Προτείνεται λοιπόν η σχεδίαση και ανάπτυξη μιας εφαρμογής Android σε φορητές συσκευές, με ενδεικτικές δραστηριότητες, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τα νέα δεδομένα.

4. Ανάπτυξη πιλοτικής εκπαιδευτικής κινητής εφαρμογής

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η εφαρμογή «Click and Learn» που αποτελεί ένα εργαλείο στα χέρια της/του εκπαιδευτικού για την εκμάθηση νέου λεξιλογίου και απευθύνεται σε μαθήτριάς/τές δημοτικού που φοιτούν σε τμήματα ΤΥ Ι ΖΕΠ ή ΔΥΕΠ και έχουν ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας.

4.1 Μεθοδολογία

Μετά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση αναδεικνύεται η ανάγκη για τη δημιουργία μιας πιλοτικής εκπαιδευτικής εφαρμογής Android, για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης, η οποία θα αξιοποιεί τις δυνατότητες των κινητών συσκευών, όπως η κάμερα και το μικρόφωνο. Η εφαρμογή αφορά στην εκμάθηση λεξιλογίου σε μαθήτριάς/τες του δημοτικού σχολείου με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας και σχεδιάστηκε λαμβάνοντας υπόψη το θεωρητικό υπόβαθρο της επικοινωνιακής προσέγγισης και επιδιώκοντας να δημιουργήσει ερεθίσματα στις/στους μαθήτριάς/τες μέσα από τις εμπειρίες και την καθημερινή τους ζωή. Η ανάπτυξη της εφαρμογής έγινε μέσω της πλατφόρμας MIT App Inventor, ένα ελεύθερο και ανοιχτό περιβάλλον οπτικού προγραμματισμού με πλακίδια (blocks) κατάλληλο για αρχάριους στον προγραμματισμό χρήστες. Η εφαρμογή

αξιολογήθηκε μέσα από ερωτηματολόγιο από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όσον αφορά στην ευκολία και την πρόθεση χρήσης της στην εκπαιδευτική διαδικασία.

4.2 Σχεδίαση

Η εφαρμογή Click and Learn σχεδιάστηκε με βάση την επικοινωνιακή προσέγγιση στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και βάση των ερευνών για τη χρήση των φορητών συσκευών στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας ώστε να δίνει τη δυνατότητα στη/στο μαθητή/τρια να:

- να δημιουργεί «αληθινά» ερεθίσματα
- να είναι στο επίκεντρο της μάθησης
- να κινείται έξω από τα όρια της τάξης
- να ανακαλύπτει μόνη/ος το νέο λεξιλόγιο
- να δημιουργεί ψηφιακό υλικό

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες των φορητών συσκευών και συγκεκριμένα τα εργαλεία της κάμερας και του μικροφώνου. Τα εργαλεία αυτά προωθούν μία «ανοιχτού τύπου» εργασία για τους χρήστες, καθώς διαμορφώνουν το περιεχόμενο της. Επιπλέον, η χρήση της κάμερας και του μικροφώνου δίνουν κίνητρα στις/στους μαθήτριες/τες και συνδέουν την καθημερινή εμπειρία με τη νέα γνώση με πολύ θετικά αποτελέσματα.

Η σχεδίαση και η χρήση της εφαρμογής «Click and Learn» βασίζονται σε σύγχρονες προσεγγίσεις διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος όπου η μαθήτρια είναι το επίκεντρο της μάθησης ενώ υποστηρίζεται η ανεξαρτησία της από την εκπαιδευτικό και δίνεται χρόνος για εργασία της χωρίς επίβλεψη. Επιπλέον, ενθαρρύνεται η αυτό-αξιολόγηση της μαθήτριας αποκτώντας έτσι η ίδια ευθύνη για την πρόοδό της (Σακελλαρίου, 2009). Ο ρόλος της εκπαιδευτικού έγκειται στην οργάνωση και το σχεδιασμό δραστηριοτήτων με τη χρήση της εφαρμογής προκειμένου να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα ανάλογα και με τους στόχους που τίθενται κάθε φορά. Επίσης, η εκπαιδευτικός βρίσκεται πάντα στο πλευρό των μαθητριών με σκοπό να παροτρύνει και να καθοδηγήσει τις μαθήτριες όταν χρειάζεται. Τέλος, επιλέχθηκε σκόπιμα να μην παρέχει η ίδια η εφαρμογή κάποια συμπεριφορικού τύπου επιβράβευση μετά την καταγραφή της ομιλίας σε κείμενο (και εφόσον αυτό συμβαδίζει με το μεταφρασμένο) καθώς σημαντικό και αδιαμφισβήτητο ρόλο παίζει η ανατροφοδότηση από την ίδια την εκπαιδευτικό. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάστηκαν

δύο ενδεικτικές δραστηριότητες (4.3.1), «Το κυνήγι των λέξεων» και «Ανακαλύπτοντας το σχολείο μου», που μπορούν να επιτευχθούν με τη βοήθεια της πιλοτικής εφαρμογής.

4.3 Ανάπτυξη

Η εφαρμογή αναπτύχθηκε μέσω του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος ανάπτυξης λογισμικού MIT App Inventor (<https://appinventor.mit.edu/>). Η πλατφόρμα, η οποία δημιουργήθηκε από την Google ενώ αναπτύχθηκε και συντηρείται από το Πανεπιστήμιο MIT (Massachusetts Institute of Technology), είναι αρκετά δημοφιλής ιδιαίτερα για την ανάπτυξη εφαρμογών για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Μέσω της πλατφόρμας έχουν πραγματοποιηθεί πολλές και αξιόλογες εφαρμογές ακόμα και από μικρές/ούς μαθήτριες/τες.

Η εφαρμογή «Click and Learn» αποτελείται από δύο κύριες οθόνες και παρέχει τρεις βασικές δυνατότητες:

- αποτύπωση της εικόνας με την κάμερα της φορητής συσκευής
- μετάφραση της λέξης
- ηχογράφηση της φωνής με μετατροπή της ομιλίας σε κείμενο

Συγκεκριμένα, κατά την πλοήγηση στην εφαρμογή η/ο χρήστης μπορεί ακολουθήσει τα εξής βήματα:

- 1) Με την έναρξη της εφαρμογής εμφανίζεται η αρχική οθόνη όπου η/ο χρήστης ενθαρρύνεται να τραβήξει μία φωτογραφία χρησιμοποιώντας την κάμερα της φορητής συσκευής.
- 2) Αφού πατήσει το ανάλογο κουμπί εμφανίζεται στην οθόνη η κάμερα της συσκευής και η/ο χρήστης μπορεί να τραβήξει φωτογραφία ενός αντικειμένου ή χώρου, ανάλογα με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού.
- 3) Αφού η/ο χρήστης τραβήξει την φωτογραφία, εμφανίζεται η δεύτερη οθόνη της εφαρμογής, η οποία περιέχει τη φωτογραφία στο κάτω μέρος της.
- 4) Στην οθόνη αυτή η/ο χρήστης καλείται να γράψει τη λέξη που τράβηξε φωτογραφία στη γλώσσα της/του. Η εφαρμογή δίνει τη δυνατότητα μετάφρασης της λέξης στα ελληνικά πατώντας το ανάλογο κουμπί.
- 5) Παρακάτω υπάρχει η δυνατότητα ηχογράφησης της φωνής με μετατροπή της ομιλίας σε κείμενο. Με αυτό τον τρόπο η/ο χρήστης μπορεί να αυτοαξιολογήσει την προφορά του.
- 6) Τέλος υπάρχει ένα κουμπί που οδηγεί την/τον χρήστη στην αρχική οθόνη.

Εικόνα 1: Αρχική οθόνη της εφαρμογής

Εικόνα 2: Οθόνη δραστηριοτήτων εφαρμογής

4.3.1. Προτεινόμενες Δραστηριότητες με τη Χρήση της Εφαρμογής

Η εφαρμογή «Click and Learn» μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο σχολικό πλαίσιο από τις/τους μαθήτριες/τες μέσα από σχεδιασμένες δραστηριότητες που θα υπηρετούν τους επιδιωκόμενους στόχους και σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης των τμημάτων όπου φοιτούν οι μαθήτριες/τες. Στις/στους ερωτώμενους δόθηκε εκτός από το ερωτηματολόγιο και την εφαρμογή «Click and Learn» ένα συνοδευτικό υλικό με προτεινόμενες δραστηριότητες (Παράρτημα Γ') που μπορούν να πραγματοποιηθούν στο σχολικό πλαίσιο με την εφαρμογή.

Οι παρακάτω προτεινόμενες δραστηριότητες αφορούν θεματικές ενότητες και στόχους των τμημάτων ΔΥΕΠ και ΤΥ Ι ΖΕΠ (Παράρτημα Α' και Β'). Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες μπορούν να τεθούν στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας *Γνωριμία με το σχολικό περιβάλλον* με στόχο η/ο μαθήτρια/της:

- να αναγνωρίζει βασικά αντικείμενα και τους χώρους του σχολικού (ή οικείου) περιβάλλοντος της/του,
- να μπορεί να κατονομάσει τα αντικείμενα του οικείου περιβάλλοντός της/του,
- να αρθρώνει, να προφέρει και να τονίζει τις λέξεις χωρίς μεγάλες αποκλίσεις από την αποδεκτή φωνολογική τους απόδοση.

Δραστηριότητα 1^η: «Το κυνήγι των λέξεων»

Στη δραστηριότητα αυτή η/ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τις/τους μαθήτριες/τές (οι οποίες/οι μπορούν να εργαστούν σε ομάδες ή ατομικά) να βρουν όσο το δυνατόν περισσότερα αντικείμενα στη σχολική αίθουσα που να σχετίζονται με το σχολικό περιβάλλον (θρανίο, καρέκλα, μολύβι, πίνακας, τσάντα κλπ). Οι μαθήτριες/τές χρησιμοποιώντας τις φορητές συσκευές και μέσω της εφαρμογής Click and Learn θα πρέπει να τραβήξουν φωτογραφίες των αντικειμένων και να βρουν πώς ονομάζονται αυτά τα αντικείμενα στην ελληνική γλώσσα. Όταν το κυνήγι τελειώσει συζητούνται τα αποτελέσματα στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 2^η: «Ανακαλύπτοντας το σχολείο μου»

Στη δραστηριότητα αυτή η/ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τις/τους μαθήτριες/τές (οι οποίες/οι μπορούν να εργαστούν είτε ατομικά είτε ομαδικά) ότι πρέπει να ανακαλύψουν μόνες/οι τους τους χώρους του σχολείου. Η/ο εκπαιδευτικός δίνει στις/στους μαθήτριες/τές μία λίστα με τα ονόματα των χώρων του σχολείου στα ελληνικά (βιβλιοθήκη, κυλικείο, αυλή, γραφείο δασκάλων, τουαλέτες κλπ). Οι μαθήτριες/τές θα πρέπει να εξερευνήσουν τους χώρους του σχολείου τους και να σημειώσουν (✓) τους χώρους έχουν βρεθεί έχοντας στη διάθεσή τους τις φορητές συσκευές. Με την εφαρμογή «Click and Learn» οι μαθήτριες/τές τραβούν φωτογραφίες από τους χώρους που έχουν βρεθεί, ανακαλύπτουν μόνοι τους πώς ονομάζεται ο κάθε χώρος και προσπαθούν να προφέρουν κάθε λέξη. Αφού τελειώσει η εξερεύνηση, οι μαθήτριες/τές βλέπουν όσες φωτογραφίες έχουν τραβήξει και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού προφέρουν την κάθε λέξη.

4.4 Αξιολόγηση

Η πιλοτική κινητή εφαρμογή αξιολογήθηκε από δείγμα 45 εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά το χρονικό διάστημα Απριλίου- Μαΐου 2020. Αρχικά, διανεμήθηκε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η πιλοτική κινητή εφαρμογή, την οποία και εγκατέστησαν σε δική τους φορητή συσκευή. Επιπλέον, στις/στους εκπαιδευτικούς διανεμήθηκε συνοδευτικό υλικό με προτεινόμενες δραστηριότητες, καθώς και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της εφαρμογής (Παράρτημα Δ'). Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε βασιζόμενο σε παλαιότερες έρευνες αξιολόγησης κινητών εφαρμογών.

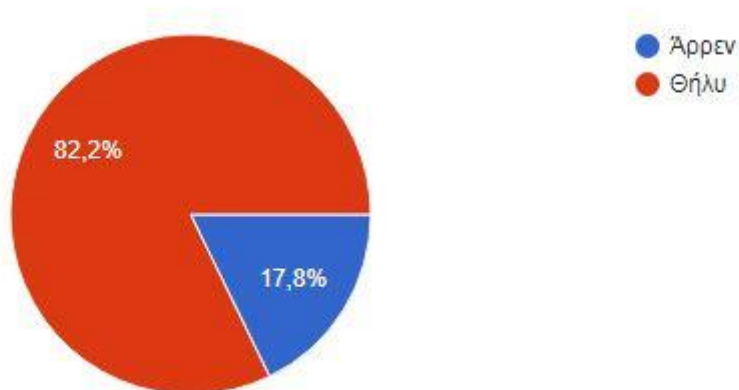
4.4.1 Αποτελέσματα

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 19 ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις είναι διαχωρισμένες σε τρεις ευρύτερες κατηγορίες που αφορούν τα εξής:

- A. Δημογραφικά στοιχεία
- B. Αξιολόγηση της ευκολίας χρήσης της εφαρμογής
- Γ. Πρόθεση χρήσης της εφαρμογής στη διδασκαλία

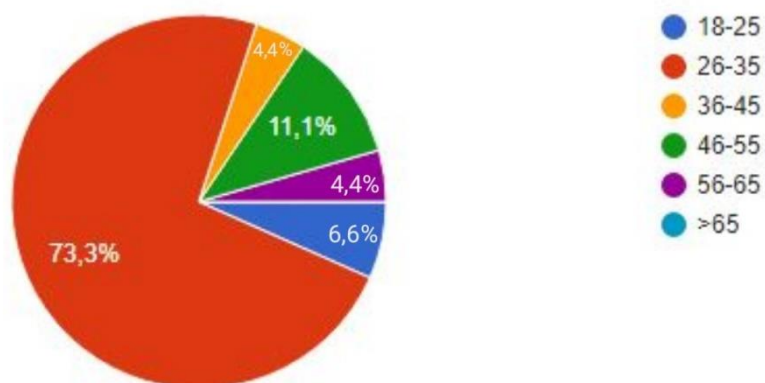
A. Δημογραφικά στοιχεία

Όσον αφορά στο φύλο των συμμετεχόντων που αξιολόγησαν την εφαρμογή, από τους 45 συμμετέχοντες οι 37 (82,2%) ήταν γυναίκες.

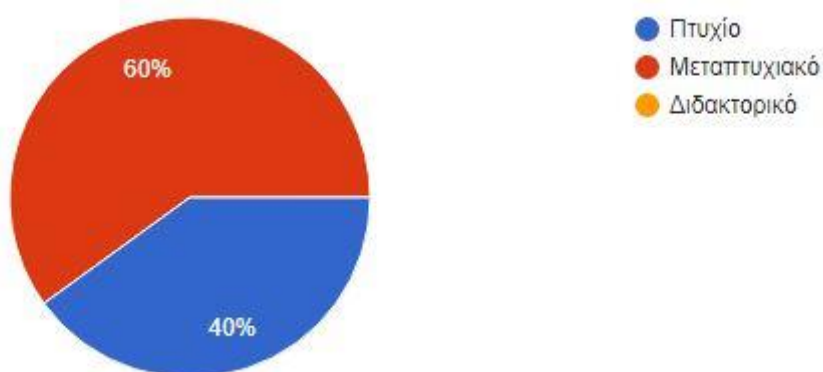
Διάγραμμα 1: Φύλο

Από τους 45 συμμετέχοντες οι 3 (6,6%) έχουν ηλικία 18-25 ετών, 33 (73,3%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 26-35, 2 (4,4%) στην ομάδα των 36-45, 5 (11,1%) ανήκουν στην κατηγορία των 46-55 ενώ μόλις 2 (4,4%) είναι 55-65 ετών.

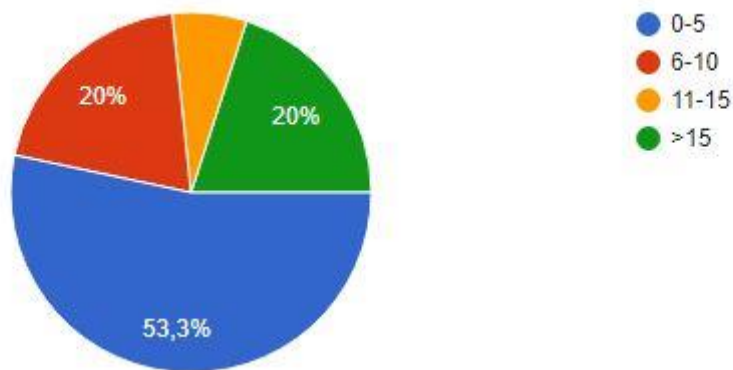
Διάγραμμα 2: Ηλικίες

Θεωρώντας ως δεδομένο πως όλοι οι συμμετέχοντες κατέχουν το πτυχίο του «Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης», ερωτήθηκαν για την εκπαίδευσή τους (πτυχίο, μεταπτυχιακό δίπλωμα, διδακτορικό δίπλωμα). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως από τους 45 οι 27 (60%) κατέχουν τίτλο μεταπτυχιακού διπλώματος και οι 18 (40%) μόνο πτυχίο, ενώ κανείς δεν κατέχει τίτλο διδακτορικού διπλώματος.

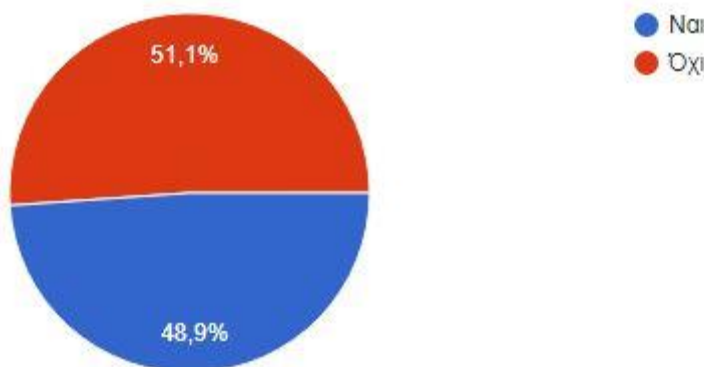
Διάγραμμα 3: Ανώτατη εκπαίδευση

Στο διάγραμμα 4 διακρίνονται τα έτη εργασιακής εμπειρίας των συμμετεχόντων. Όπως φαίνεται, οι 24 (53,3%) από τους 45 συμμετέχοντες είναι νέοι εκπαιδευτικοί με έως και 5 έτη εμπειρίας. Από τις/τους υπόλοιπες/ους, οι 9 (20%) απασχολούνται στο χώρο της εκπαίδευσης από 6-10 χρόνια, οι 3 (6,7%) από 11-15 χρόνια ενώ υπάρχουν και 9 (20%) εκπαιδευτικοί που έχουν πάνω από 15 έτη εμπειρίας.

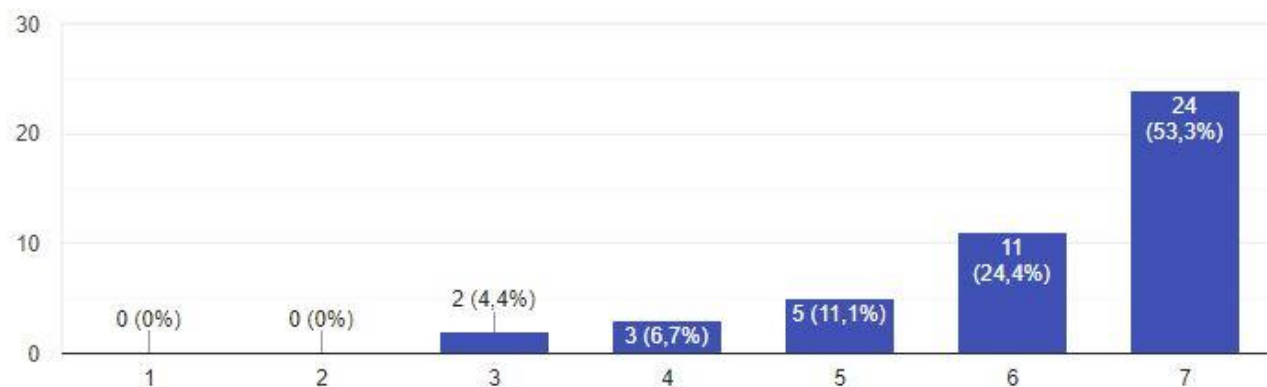
Διάγραμμα 4: Έτη εργασιακής εμπειρίας

Από τους 45 εκπαιδευτικούς, οι 22 (51,1%) έχουν προηγούμενη εμπειρία στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας ενώ οι υπόλοιπες/οι εκπαιδευτικοί είναι εν δυνάμει διδάσκοντες της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Διάγραμμα 5: Προηγούμενη εμπειρία στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Τέλος, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σχετικά με τις γνώσεις τους στη χρήση έξυπνου τηλεφώνου (με 7βάθμια κλίμακα Likert από καθόλου έως πάρα πολύ καλή). Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 6, από τους 45, οι 24 (53,3%) αξιολόγησαν τη γνώση τους ως πάρα πολύ καλή, 11 (24,4%) ως πολύ καλή και 5 (11,1%) ως καλή. Από τις/τους υπόλοιπες/ους, 3 (6,7%) εκπαιδευτικοί θεώρησαν πως η γνώση τους κινείται σε μέτρια επίπεδα ενώ 2 (4,4%) ήταν αυτοί που απάντησαν πως έχουν μικρή γνώση.

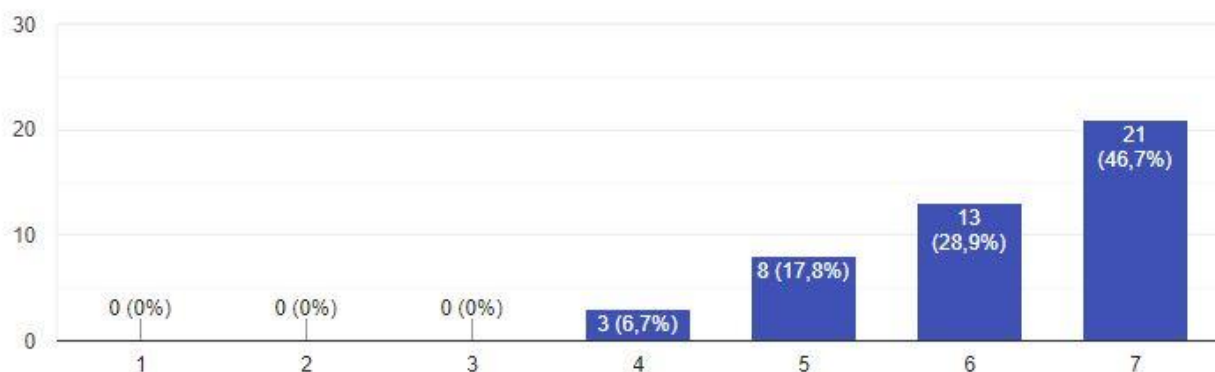

Διάγραμμα 6: Γνώσης χρήσης έξυπνου κινητού τηλεφώνου

B. Αξιολόγηση της ευκολίας χρήσης της εφαρμογής

Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν την αξιολόγηση της εφαρμογής από τις/τους εκπαιδευτικούς όσον αφορά στην ευκολία χρήσης της. Οι εκπαιδευτικοί απάντησαν αξιολογώντας με βάση 7βάθμια κλίμακα Likert από διαφωνώ απόλυτα έως και συμφωνώ απόλυτα.

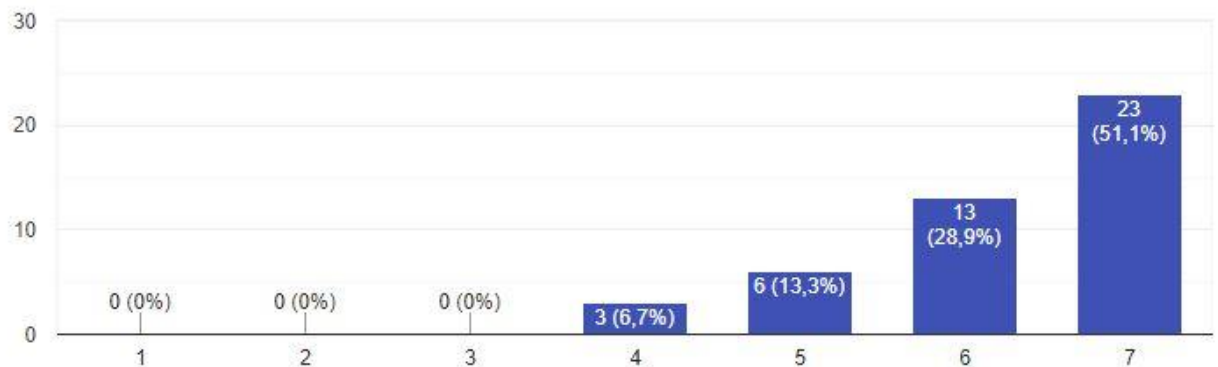
Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 7, οι 42 (93,4%) από τους 45 εκπαιδευτικούς συμφώνησαν (από λίγο έως απόλυτα) με την άποψη ότι η εφαρμογή είναι εύκολη στη χρήση ενώ 3 (6,7%) από αυτούς κράτησαν ουδέτερη στάση.

Διάγραμμα 7: Ευκολία χρήσης

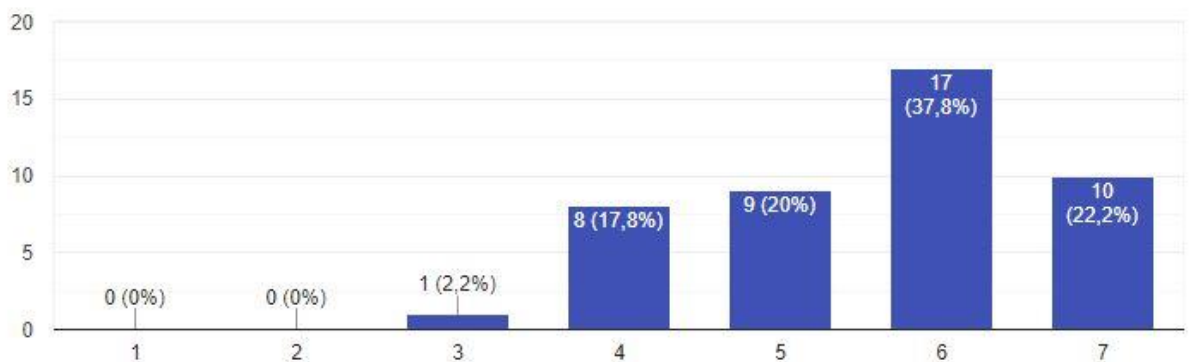
Όσον αφορά στην ερώτηση για το αν είναι εύκολο να πλοηγηθεί κανείς στην εφαρμογή, οι 23 (51,1%) από τους 45 συμμετέχοντες συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη, 13 (28.9%) συμφώνησαν αρκετά και 6 (13,3%) συμφώνησαν λίγο, ενώ 3 (6,7%)

θεώρησαν πως δεν είναι ούτε εύκολο ούτε δύσκολο να πλοηγηθεί κανείς στην εφαρμογή.

Διάγραμμα 8: Ευκολία στην πλοήγηση

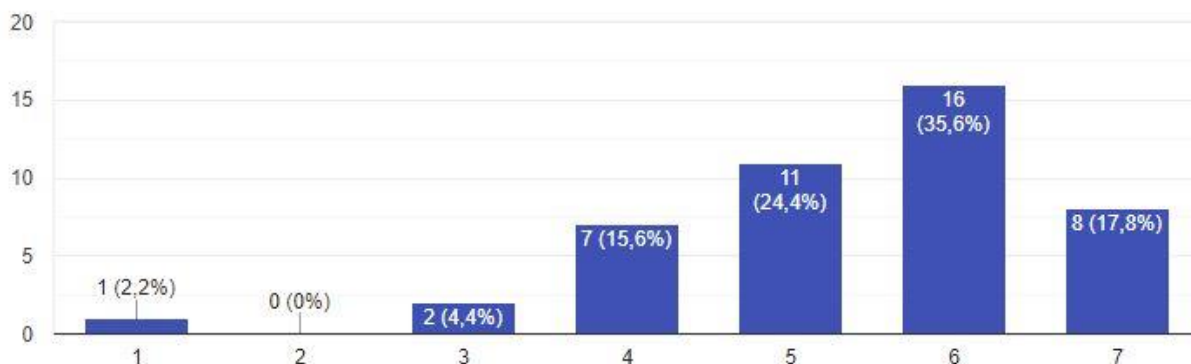
Σχετικά με την ερώτηση για το αν η εφαρμογή διαθέτει ελκυστική σχεδίαση (όπως είναι οι εικόνες και τα γραφικά), 10 (22,2%) από τους εκπαιδευτικούς συμφώνησαν απόλυτα πως αυτή είναι επαρκής, 17 (37,8%) συμφώνησαν κάπως με την άποψη και 9 (20%) συμφώνησαν σε μικρότερο βαθμό. Από τις/τους υπόλοιπες/ους, 8 (17,8%) ήταν αυτοί που κράτησαν ουδέτερη στάση και μία/ένας εκπαιδευτικός διαφώνησε λίγο με τη άποψη.

Διάγραμμα 9: Ελκυστική σχεδίαση

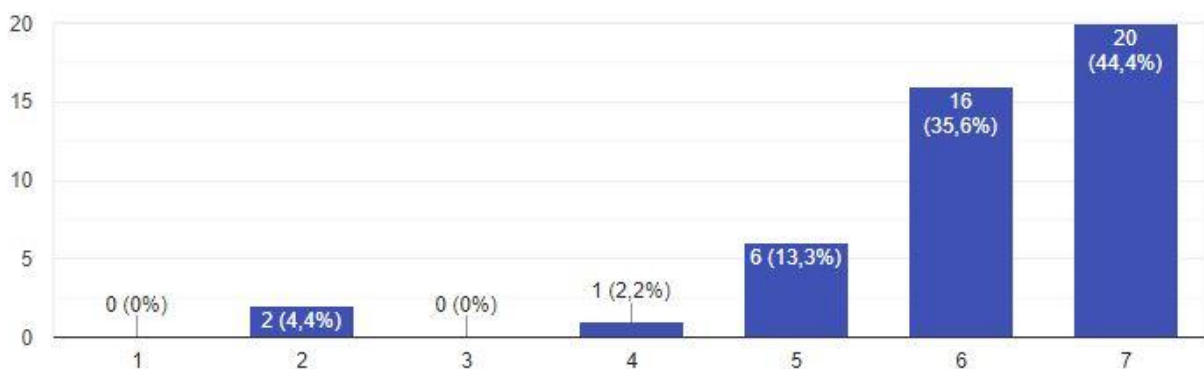
Σε επόμενη ερώτηση, οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν αν το περιεχόμενο της εφαρμογής είναι επαρκές. Συγκεκριμένα, 8 (17,8%) από τους 45 συμμετέχοντες συμφώνησαν απόλυτα πως το περιεχόμενο της εφαρμογής είναι επαρκές, οι 16 (35,6%)

συμφώνησαν κάπως με την άποψη ενώ οι 11 (24,4%) συμφώνησαν λιγότερο. Από τους υπόλοιπους, 7 (15,6%) εκπαιδευτικοί ήταν ουδέτεροι, 2 (4,4%) διαφώνησαν σε μικρό βαθμό ενώ υπήρξε και μία/ένας (2,2%) εκπαιδευτικός που διαφώνησε απόλυτα.

Διάγραμμα 10: Επάρκεια περιεχομένου

Στην τελευταία ερώτηση, που αφορά στο αν οι οδηγίες για τη χρήση της εφαρμογής είναι επαρκείς, 20 (44,4%) από τους 45 συμμετέχοντες έκριναν πως οι οδηγίες είναι επαρκείς, 16 (35,6%) συμφώνησαν κάπως με την άποψη ενώ 6 (13,3%) σε μικρότερο βαθμό. Από τις/τους υπόλοιπες/ους εκπαιδευτικούς, μία/ένας (2,2%) κράτησε ουδέτερη στάση ενώ υπήρξαν και 2 (4,4%) που διαφώνησαν κάπως με την άποψη.

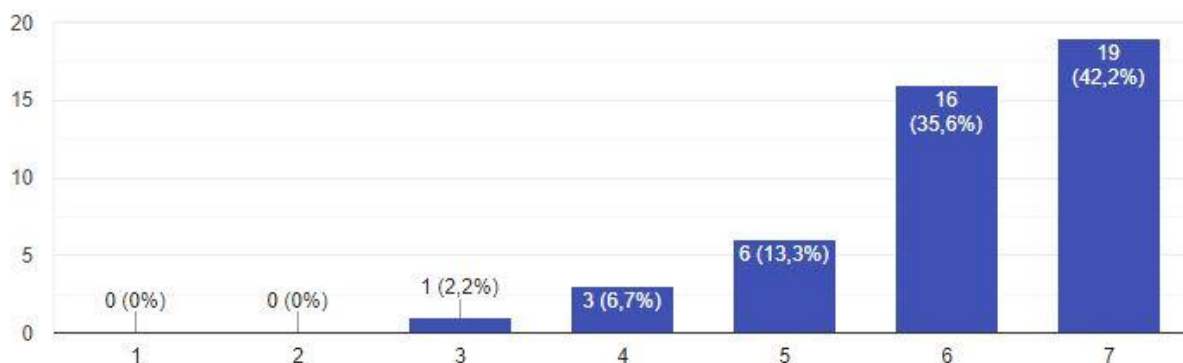

Διάγραμμα 11: Επάρκεια οδηγιών

Γ. Πρόθεση χρήσης της εφαρμογής

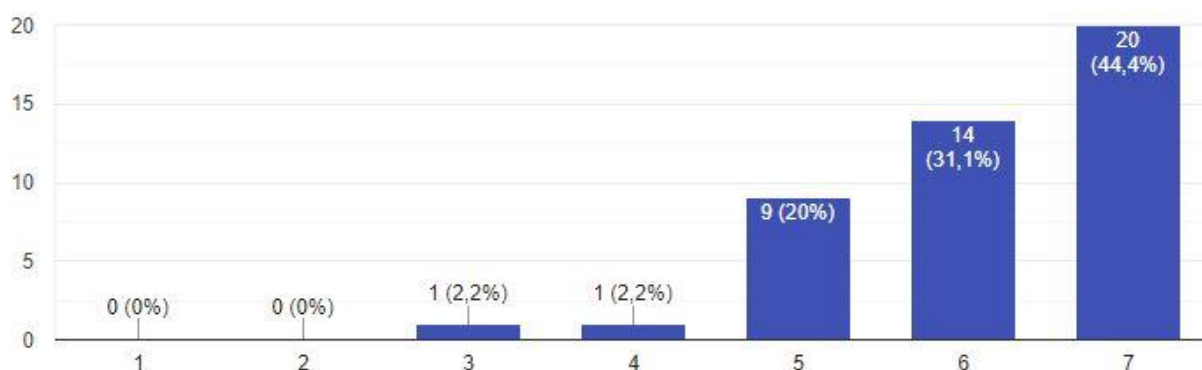
Οι 45 εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν σε 8 ερωτήσεις που αφορούν την πρόθεση χρήσης της εφαρμογής στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας.

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 12, στην ερώτηση σχετικά με το αν η εφαρμογή μπορεί να βοηθήσει στην διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας, οι 19 (42,2%) από τους 45 συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη ενώ οι 22 (48,9%) συμφώνησαν σε μικρότερο βαθμό (λίγο και αρκετά). Από τις/τους υπόλοιπες/ους, οι 3 (6,7%) κράτησαν ουδέτερη στάση ενώ μία/ένας (2,2%) εκπαιδευτικός διαφώνησε λίγο με την άποψη.

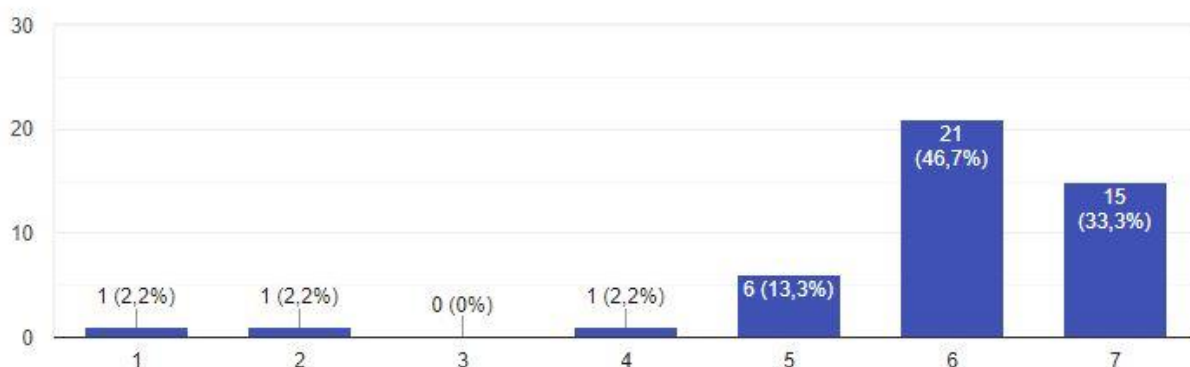
Διάγραμμα 12: Απόψεις για το αν η εφαρμογή μπορεί να βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

Σε επόμενη ερώτηση, οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν το αν η εφαρμογή μπορεί να διευκολύνει στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου. Από τους 45 που ερωτήθηκαν, οι 20 (44,4%) συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη και οι 23 (51,1%) συμφώνησαν σε μικρότερο βαθμό (λίγο έως αρκετά) πως η εφαρμογή μπορεί να συμβάλει θετικά στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου. Μία/ένας (2,2%) συμμετέχων κράτησε ουδέτερη στάση και μία/ένας (2,2%) διαφώνησε λίγο με την άποψη.

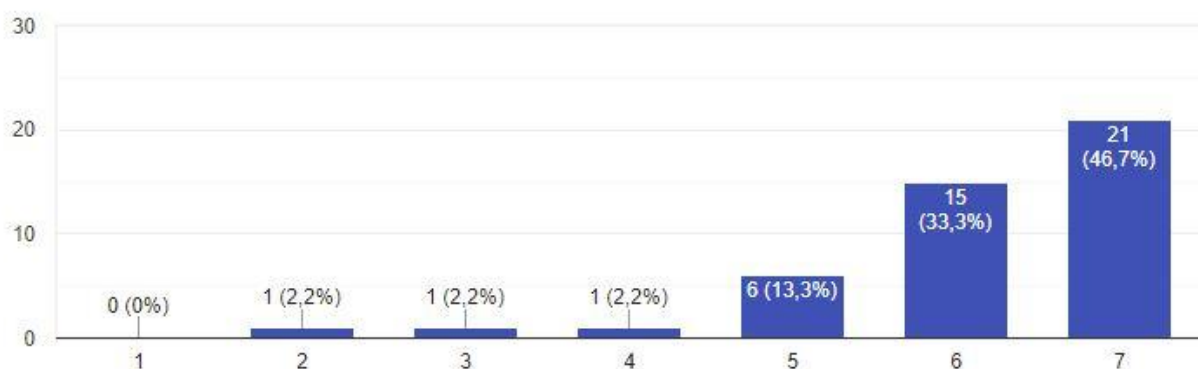
Διάγραμμα 13: Απόψεις για το αν η εφαρμογή μπορεί να διευκολύνει την εκμάθηση νέου λεξιλογίου

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά στο αν η χρήση κάμερας και μικροφώνου που εμπεριέχονται στην εφαρμογή μπορούν να βοηθήσουν στη διδασκαλία ήταν θετικές. Οι 15 (33,3%) από τους 45 εκπαιδευτικούς συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη, 21 (46,7%) συμφώνησαν κάπως και 6 (13,3%) συμφώνησαν σε μικρότερο βαθμό. Από τις/τους υπόλοιπες/ους, μία/ένας (2,2%) εκπαιδευτικός ήταν ουδέτερη/ος και 2 (4,4%) διαφώνησαν (απόλυτα και αρκετά).

Διάγραμμα 14: Απόψεις για το αν η χρήση κάμερας και μικροφώνου της εφαρμογής μπορούν να βοηθήσουν τη διδασκαλία

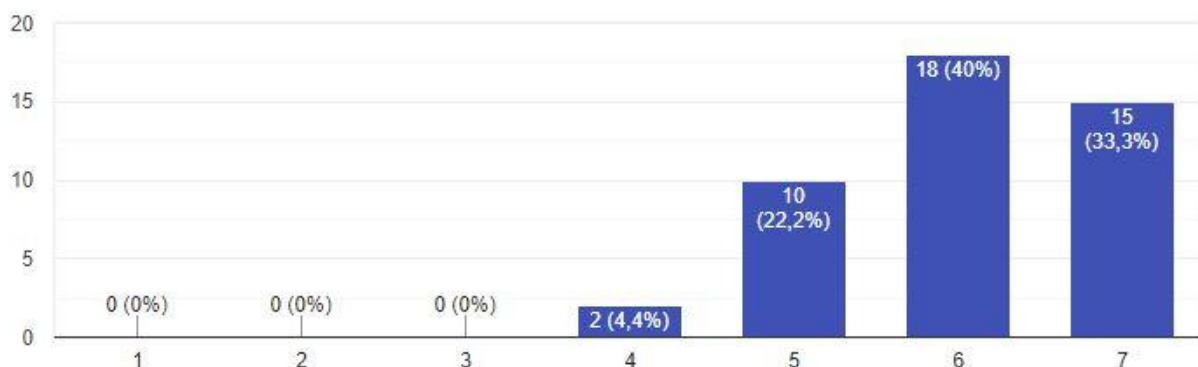
Σχετικά με το αν η εφαρμογή θα προσθέσει κάτι καινοτόμο στη διδασκαλία τους, 42 (93,3%) από τους 45 εκπαιδευτικούς συμφώνησε (από λίγο έως απόλυτα) με την άποψη αυτή ενώ υπήρξε μία/ένας (2,2%) εκπαιδευτικός που κράτησε ουδέτερη στάση και 2 (4,4%) εκπαιδευτικοί που διαφώνησαν με την άποψη (από αρκετά έως λίγο).

Διάγραμμα 15: Απόψεις σχετικά με την καινοτομία της εφαρμογής στη διδασκαλία

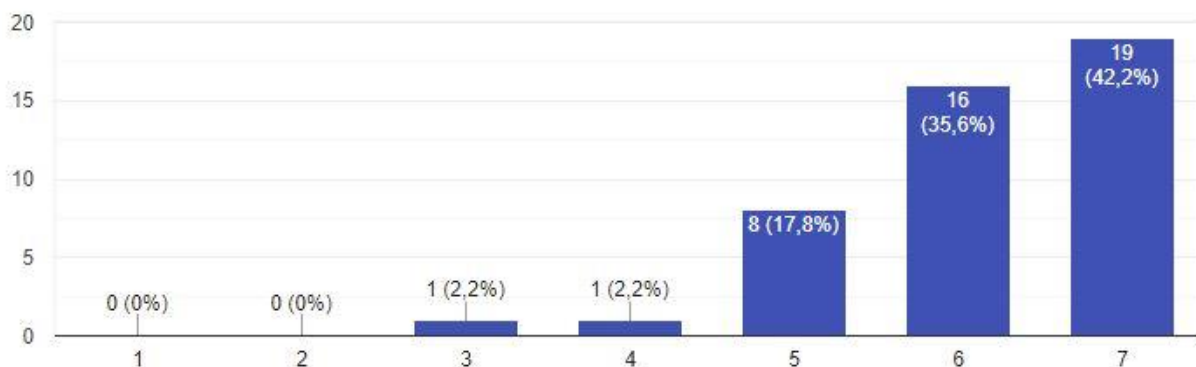
Σε επόμενη ερώτηση σχετικά με το αν είναι γενικότερα ικανοποιημένες/οι από την εφαρμογή, 15 (33,3%) από τους 45 συμμετέχοντες συμφώνησαν απόλυτα με την

άποψη, 18 (40%) συμφώνησαν αρκετά και 10 (22,2%) συμφώνησαν λίγο. Υπήρξαν και 2 (4,4%) συμμετέχοντες που κράτησαν ουδέτερη στάση.

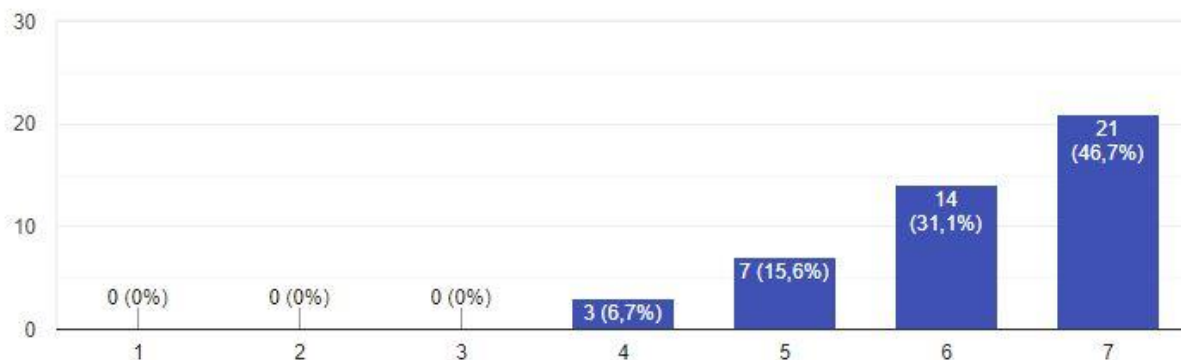
Διάγραμμα 16: Απόψεις σχετικά με το αν γενικότερα είναι ικανοποιημένες/οι με την εφαρμογή

Όσον αφορά στο αν η εμπειρία των εκπαιδευτικών με την εφαρμογή ήταν γενικά θετική, οι 19 (42,2%) από τους 45 συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη, οι 16 (35,6%) συμφώνησαν κάπως και οι 8 (17,8%) σε μικρότερο βαθμό. Από τις/τους υπόλοιπες/ους, μία/ένας (2,2%) εκπαιδευτικός ήταν ουδέτερη/ος και μία/ένας (2,2%) διαφώνησε λίγο.

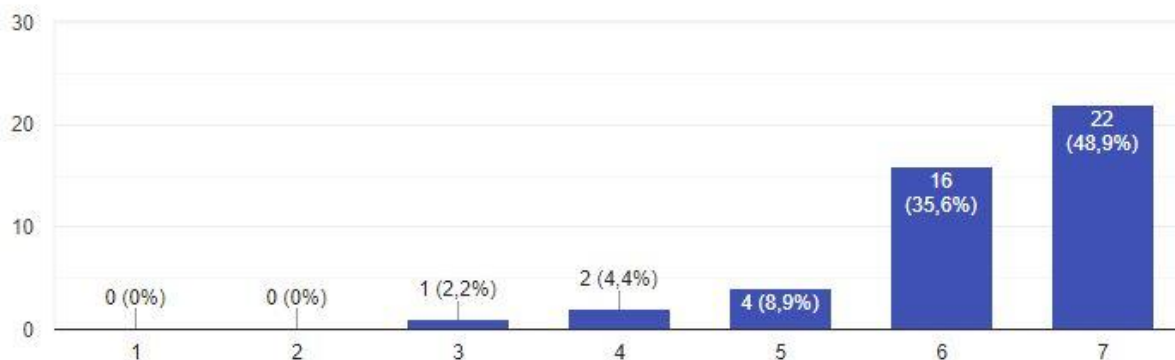
Διάγραμμα 17: Απόψεις σχετικά με το αν η εμπειρία τους με την εφαρμογή είναι θετική

Οι εκπαιδευτικοί ερωτήθηκαν επίσης αν θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή σε μελλοντικές τους δραστηριότητες. Από τους 45, οι 21 (46,7%) συμφώνησαν απόλυτα με την άποψη, 14 (31,1%) συμφώνησαν αρκετά και 7 (15,6%) συμφώνησαν λιγότερο. Οι υπόλοιπες/οι 3 (6,7%) εκπαιδευτικοί κράτησαν ουδέτερη στάση.

Διάγραμμα 18: Πρόθεση χρήσης σε μελλοντικές δραστηριότητες

Τέλος, όσον αφορά στο αν οι εκπαιδευτικοί θα πρότειναν την εφαρμογή σε συναδέλφους τους, 42 (93,4%) από τους 45 συμμετέχοντες απάντησαν θετικά, με τους 22 (48,9%) να συμφωνούν απόλυτα, τους 16 (35,6%) να συμφωνούν κάπως και τους 4 (8,9%) να συμφωνούν λίγο με την άποψη. Από τις/τους υπόλοιπες/ους οι 2 (4,4%) κράτησαν ουδέτερη στάση και μία/ένας (2,2%) διαφώνησε λίγο.

Διάγραμμα 19: Πρόθεση στο να προτείνουν την εφαρμογή σε συναδέλφους τους

5. Συμπεράσματα και Μελλοντική Έρευνα

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να αναδείξει τα πλεονεκτήματα της χρήσης κινητών συσκευών και εφαρμογών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και να προωθήσει την χρήση τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, πραγματοποιήθηκε η σχεδίαση, ανάπτυξη και αξιολόγηση μιας πιλοτικής εκπαιδευτικής κινητής εφαρμογής προκειμένου αυτή να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια της/του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε μαθήτριες/τες με μηδενική/ελάχιστη γνώση των ελληνικών. Έγινε μελέτη των μεθόδων διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, και διερεύνηση, μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, για τη σημασία της χρήσης των κινητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία και συγκεκριμένα στο αντικείμενο της γλωσσικής εκμάθησης. Ακολούθησε η ανάπτυξη της πιλοτικής εκπαιδευτικής εφαρμογής, με συγκεκριμένο στόχο την εκμάθηση νέου λεξιλογίου από τις μαθήτριες/τες, η οποία αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες των έξυπνων φορητών συσκευών, όπως η κάμερα και το μικρόφωνο. Έπειτα, διανεμήθηκε ερωτηματολόγιο σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό να αξιολογηθεί η ευκολία χρήσης της εφαρμογής και η πρόθεση χρήσης της στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σχετικά με την ευκολία χρήσης της εφαρμογής, προκύπτει πως η εφαρμογή φάνηκε εύκολη στους χρήστες, με τους περισσότερους να μπορούν να πλοηγηθούν εύκολα στην εφαρμογή και να θεωρούν πως οι οδηγίες που δόθηκαν γι' αυτή να είναι επαρκείς. Επιπλέον, αρκετοί από τους χρήστες θεώρησαν επαρκές το περιεχόμενο της εφαρμογής και τη σχεδίαση ελκυστική. Όσον αφορά στην πρόθεση χρήσης της εφαρμογής στο σχολικό πλαίσιο, οι περισσότερες/οι εκπαιδευτικοί έκριναν πως μπορεί να βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης/ξένης και στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου. Πολλοί ήταν εκείνοι που θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή σε μελλοντικές τους δραστηριότητες και θα την πρότειναν σε συναδέλφους τους. Όσον αφορά στο αν η χρήση κάμερας και μικροφώνου της εφαρμογής πρόκειται να βοηθήσει στη διδασκαλία, το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών συμφώνησε αρκετά ενώ γενικότερα η εμπειρία των περισσότερων με την εφαρμογή ήταν πολύ θετική.

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται πως μία τέτοια εφαρμογή αντιμετωπίζεται θετικά από τις/τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς και πως θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στη

σχολική πραγματικότητα. Το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή καταδεικνύει την ανάγκη της εξέλιξης της διδασκαλίας με τεχνολογικά μέσα που έρευνες έχουν δείξει πως μπορούν να βοηθήσουν τις/τους μαθήτριες/τες. Καθώς η τεχνολογία των έξυπνων φορητών συσκευών έχει επέμβει σε μεγάλο βαθμό στην καθημερινή ζωή εκπαιδευτικών και μαθητριών/των, ήρθε η ώρα να δούμε πως αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί κατάλληλα ώστε να βελτιώσει τη διδασκαλία.

Η διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε σε μία περίοδο όπου τα δημοτικά σχολεία της χώρας ήταν κλειστά, λόγω της πανδημίας του ιού COVID-19. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η αξιολόγηση της εφαρμογής να γίνει αποκλειστικά από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και όχι και από μαθήτριες/τες δημοτικού (με μηδενική/ελάχιστη γνώση της ελληνικής), όπως είχε αρχικά προβλεφθεί. Επιπλέον, η διανομή του ερωτηματολογίου και της εφαρμογής έγινε, λόγω συνθηκών, αποκλειστικά μέσω του διαδικτύου με αποτέλεσμα πολλοί εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν τεχνικές δυσκολίες με την εγκατάσταση της εφαρμογής στη φορητή τους συσκευή και έτσι να είναι αδύνατο να λάβουν μέρος στην έρευνα. Εξαιτίας αυτών, η εφαρμογή «Click and Learn» αξιολογήθηκε από ένα μικρό δείγμα εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, πράγμα που αποτελεί σημαντικό περιορισμό της έρευνας.

Η εφαρμογή αυτή είναι πιλοτική και αποτελεί ένα δείγμα των δυνατοτήτων των φορητών συσκευών και του πώς μπορούν να αξιοποιηθούν αυτές στο σχολικό περιβάλλον. Φυσικά οι δυνατότητές της θα μπορούσαν να διευρυνθούν περαιτέρω. Σημαντικό μειονέκτημα της εφαρμογής είναι πως υπάρχουν περιορισμοί στην ποσότητα των φωτογραφιών που μπορούν να αποθηκευτούν στη κάρτα μνήμης της συσκευής από την εφαρμογή. Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει τη δημιουργία ηλεκτρονικού λεξικού από τις/τους μαθήτριες/τές, πράγμα που θα ήταν αρκετά χρήσιμο και θα επέτρεπε τη χρήση της εφαρμογής και εκτός σχολικού πλαισίου. Για παράδειγμα, οι μαθήτριες/τες θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν την εφαρμογή στο σπίτι (ή σε οποιοδήποτε άλλο περιβάλλον) και έτσι να διευρύνουν συνεχώς το ηλεκτρονικό τους λεξικό. Ένα ακόμη μειονέκτημα της εφαρμογής είναι ο περιορισμός της στις γλώσσες τις οποίες μπορεί να μεταφράσει. Συγκεκριμένα, η σχεδίαση της εφαρμογής δεν επιτρέπει την μετάφραση του κειμένου σε παραπάνω από δύο γλώσσες (εκ των οποίων η μία είναι πάντοτε τα αγγλικά). Υποστηρίζεται η μετάφραση σε περισσότερες γλώσσες, όμως κάτι τέτοιο θα προκαλούσε σύγχυση στη/στο χρήστη καθώς κάθε κείμενο προς μετάφραση με διαφορετική γλώσσα θα έπρεπε να τοποθετηθεί

και σε διαφορετική μπάρα κειμένου. Προτιμήθηκε επομένως να επιλεγθεί ως γλώσσα προς μετάφραση τα περσικά/φαρσί (και τα αγγλικά) καθώς είναι η πιο διαδεδομένη γλώσσα στο κοινό το οποίο απευθύνεται η εφαρμογή.

Προτείνεται, η εφαρμογή «Click and Learn» να εμπλουτισθεί περισσότερο στο μέλλον όσον αφορά στο περιεχόμενο αλλά και τη σχεδίαση της. Συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να αναπτυχθούν επιπλέον δραστηριότητες όσον αφορά στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου ή και να διευρυνθεί η εφαρμογή σε άλλους τομείς όπως η ανάπτυξη προφορικών δεξιοτήτων εντάσσοντας νέες δραστηριότητες σε αυτή. Καθώς η παρούσα έρευνα έγινε σε περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, προτείνεται στο μέλλον, να γίνει περαιτέρω έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα εκπαιδευτικών. Επιπλέον, θα μπορούσε να γίνει χρήση της εφαρμογής «Click and Learn» στην εκπαιδευτική διαδικασία, να διερευνηθεί κατά πόσο διευκολύνεται η διδασκαλία μέσω της εφαρμογής καθώς και να αξιολογηθεί από το κοινό στο οποίο απευθύνεται ώστε να διαπιστωθεί αν και σε ποιους τομείς μπορεί να βοηθήσει όσον αφορά στην εκμάθηση του λεξιλογίου.

Βιβλιογραφία

- Ahmad, K., Corbett, G., Rogers, M., & Sussex, R. (1985). *Computers, Language Learning and Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Candlin, C. N. (1987). Towards task-based language learning. Στο C. N. Candlin, D. F. Murphy, & (eds), *Language Learning Tasks. Lancaster Practical Papers in English*. Lancaster and London: Lancaster University.
- Chinnery, G. (2006). Emerging Technologies, going to the MALL: Mobile Assisted Language Learning. *Language Learning & Technology*, 10(1), 9-16.
- Derya, B. (2015). MALL revisited: Current Trends and Pedagogical Implications. *World Conference on Technology, Innovation and Entrepreneurship* (σσ. 932-939). Procedia - Social and Behavioral Sciences.
- Hwang, W.-Y., Chen, H., Shadiev, R., Hwang, R.-M., & Chen, C.-Y. (2014). Improving English as a foreign Language writing in elementary schools using mobile devices in familiar situational contexts. *Computer Assisted Language Learning*, 27(5), 359-378.
- Kim, H., & Kwon, Y. (2012). Exploring Smartphone Applications for Effective Mobile-Assisted Language Learning. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 15(1), σσ. 31-57.
- Liu, P.-L., & Chen, C.-J. (2015). Learning English through actions: a study of mobile assisted language learning. *Interactive Learning Environments*, 23(2), 158-171.
- Miangah, T., & Nezarat, A. (2012). Mobile-Assisted Language Learning. *International Journal of Distributed and Parallel Systems*, 3(1), 309-319.
- Nah, K., White, P., & Sussex, R. (2008). The potential of using a mobile phone to access the Internet for learning EFL listening skills within a Korean context. *ReCALL*, 20(3), σσ. 331-347.
- Nunan, D. (2004). *Task-based Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pei-Lin, L., & Chiu-Jung, C. (2014). Learning English through actions: a study of mobile-assisted language learning. *Interactive Learning Environments*, 23(2), 158-171.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching (3rd ed.)*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Sandberg , J., Maris, M., & De Gaus, K. (2011). Mobile English Learning: An Evidence-based study with fifth graders. *Computers & Education*, 57(1), σσ. 1334-1347.
- Saran, M., Seferoglu, G., & Cagiltay, K. (2009). Mobile Assisted Language Learning: English Pronunciation at Learners' Fingertips. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 97-114.
- Stockwell, G. (2007). Vocabulary on the move: Investigating an intelligent mobile phone-based vocabulary tutor. *Computer Assisted Language Learning*, 20(4), 365-383.
- Tayebeh Mosavi , M., & Nezarat, A. (2012, January). Mobile-Assisted Language Learning. *International Journal of Distributed and Parallel Systems*, 3(1), 309-319.
- Unicef, Ana Aqra association, & ELIX. (n.d.). *Μικτή Μάθηση με τη χρήση της Πλατφόρμας Ψηφιακής Εκμάθησης Γλωσσών Akelius, εγχειρίδιο οδηγιών για εκπαιδευτικούς*. Ανάκτηση 4 16, 2020, από https://elix.org.gr/images/Deltia_Tupou/2020/Akelius-GR-unicef-elix-ana_aqra.pdf
- Wu-Yuin , H., Holly S.L. , C., Rustam , S., & Ray Yueh-Min Huang & Chia-Yu , C. (2014). Improving English as a foreign language writing in elementary schools using mobile devices in familiar situational contexts. *Computer Assisted Language Learning*, 27(5), 359-378.
- Βαλμά, Μ. (2017). Αξιολόγηση ιστοσελίδων και εφαρμογών για κινητές συσκευές για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης. *Μεταπτυχιακή εργασία*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Βασιλάκη , Ε., Γκανά, Ε., Παπαδοπούλου , Μ., Κίτσιου, Ρ., Παντελούκα, Η.-Μ., & Σκουρμαλλά, Α. (2015). Η εργασιοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής σε μεταναστευτικό κοινό. *Πρώτη γλώσσα & Πολυγλωσσία Εκπαιδευτικές & Κοινωνικοπολιτισμικές Προσεγγίσεις* (σσ. 96-110). Πρακτικά Συνεδρίου Τζαρτζάνεια .
- Γρίβα, Ε., & Σέμογλου, Κ. (2013). *Ξένη Γλώσσα και Παιχνίδι: Κινητικές δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης στην πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Δενδρινού , Β. (2001). Η διδασκαλία της ξένης γλώσσας. Στο Φ. Α. Χριστίδης, & (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Ζάγκα , Ε. (2008). *Τα μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας «με βάση το περιεχόμενο» και η αξιοποίησή τους στη διδασκαλία της δεύτερης και ξένης γλώσσας*. Ανάκτηση 3 7,

2020, από Διαδρομές στη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής.: http://elearning.greek-language.gr/pluginfile.php/1136/mod_resource/content/5/montela.didaskalias.pdf

- Καραγιαννίδης, Χ., & Βάβουλα, Γ. (2008). Συνεργατική Μάθηση μέσω Κινητών Συσκευών. Στο Ν. Αβούρης, Χ. Καραγιαννίδης, & Β. Κόμης, *Συνεργατική Τεχνολογία, Συστήματα και Μοντέλα Συνεργασίας για Εργασία, Μάθηση, Κοινότητες Πρακτικής και Δημιουργία Γνώσης* (σσ. Ανακτήθηκε από <http://karagian.users.uth.gr/cscl/14-Karagiannidis-Vanoula.pdf>). Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Κόμης, Β., & Ντίνας, Κ. (2011). Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κυνηγός, Χ. (2010). *Το μάθημα της διερεύνησης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μπέλλα, Σ. (2011). *Η Δεύτερη Γλώσσα: Κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Πατάκη.
- Μπερδούσης, Ι. (2014). Αξιοποίηση των Κινητών Υπολογιστικών Συσκευών (tablets) στο Δημοτικό Σχολείο: μια Μελέτη Περίπτωσης. *Μεταπτυχιακή Εργασία*. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.
- ΟΗΕ. (n.d.). *Επίσημη ιστοσελίδα στατιστικών στοιχείων που αφορούν την εισροή προσφύγων στην Ελλάδα*. Ανάκτηση 3 1, 2020, από https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179#_ga=2.228594332.1816012198.1530572885-575075299.1529428850
- Παναγιωτίδης, Π., Κρυστάλλη, Π., & Αρβανίτης, Π. (2018). Technology as a Motivational Factor in Foreign Language Learning. *European Journal of Education, 1*(3), 43-52.
- Παπαδάκης, Σ., & Καλογιαννάκης, Μ. (2017). Αξιολόγηση των ελληνικών εκπαιδευτικών εφαρμογών για συσκευές με λειτουργικό σύστημα Android για παιδιά προσχολικής ηλικίας. (Ε. Π. και, Επιμ.) *Προσχολική και Σχολική Εκπαίδευση, 2*, σσ. 65-100.
- Ρωμανά, Ο. (2018). *Πτυχιακή εργασία με θέμα: Σχεδίαση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για παιδιά με στόχο την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. Ανάκτηση 3 11, 2020, από <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/49648/18563.pdf?sequence=1>
- Σακελλαρίου, Α. (2000). *Διδακτική της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Γρηγόρη.

- Σακελλαρίου, Α. (2009). Η εφαρμογή της επικοινωνιακής προσέγγισης στο γλωσσικό μάθημα. *Φιλολογική*, 60-64.
- Σακελλαρίου, Α. Ι. (2009). Η εφαρμογή της επικοινωνιακής προσέγγισης στο γλωσσικό μάθημα. *Φιλολογική*.
- Σκούρτου, Ε. (1999). *Το φαινόμενο της Διγλωσσίας και η Ελληνική ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα*. Ανάκτηση 12 31, 2019, από http://6dim-diap-elefth.thess.sch.gr/Greek/Diapolitismiki_Ekpaidefsi/EishghseisDiapolEkpshs/EishghseisDiapolEkpshs1998/to_fainomeno_tis_diglossias.pdf
- Σμαροπούλου, Χ. (2015). Δημιουργώντας διαπολιτισμικά. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, (σσ. 1323-1332).
- ΥΠΠΕΘ. (2016α). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης των Δομών Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (Δ.Υ.Ε.Π.), Ανοιχτό αναλυτικό πρόγραμμα Ελληνικής Γλώσσας (Δημοτικό-Γυμνάσιο)*. Ανάκτηση 02 09, 2020, από <http://users.sch.gr/efstratiou/2016.222977.d1.pdf>
- ΥΠΠΕΘ. (2016β). Ανάκτηση 02 8, 2020, από Επιστημονική Επιτροπή για τη Στήριξη των Παιδιών των Προσφύγων, Οι εκπαιδευτικές δράσεις για τα παιδιά των προσφύγων: http://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/Epistimoniki_Epitropi_Proshfygon_YPPETH_Full_Report_June_2016__update.pdf
- ΥΠΠΕΘ. (2016c). Ανάκτηση 02 9, 2020, από Οργάνωση και λειτουργία των Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων (ΔΥΕΠ): <https://www.minedu.gov.gr/yrapegan/ypour-apof/24157-23-09-16-organosi-kai-leitourgia-ton-domon-ypodoxis-gia-tin-ekpaidefsi-ton-proshfygon-dyep-3>
- ΥΠΠΕΘ. (2017). *Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για τις Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) Ι ΖΕΠ Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης*. Ανάκτηση 2 26, 2020, από <http://dipe.ach.sch.gr/index.php/en/2014-12-18-09-04-26/2015-03-19-12-03-53/2095-2017-11-28-08-35-47>
- Χανοπούλου, Δ. (2017). Διδασκαλία και Στρατηγικές Εκμάθησης της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας, Η Περίπτωση Μεταναστριών Αλβανικής Καταγωγής. *Μεταπτυχιακή Εργασία*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Χατζηδάκη, Α. (2014). *Η ανάπτυξη της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας μέσα στις συμβατικές τάξεις*. Ανάκτηση 9 2019, από Στο Πρόγραμμα "Διαδρομές" του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας στο πεδίο "Διδακτική" της ενότητας "Άρθρα για τη

διδασκαλία της νέας ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας":

<http://elearning.greek-language.gr/mod/resource/view.php?id=473>

Χατζηπαναγιωτίδη, Ά. (2012). Ζητήματα και προβληματισμοί στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. *Εισήγηση στην ημερίδα "Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας"*. Στοκχόλμη: Ελληνική Πολιτιστική Στέγη.

Παράρτημα Α'

Πρόγραμμα εκπαίδευσης Δ.Υ.Ε.Π.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα			
Επικοινωνιακές δεξιότητες	Κατανόηση προφορικού λόγου	Παραγωγή προφορικού λόγου	Μορφολογία, Σύνταξη και Φωνολογία
<i>Να κατανοεί και να χρησιμοποιεί καθημερινές εκφράσεις και πολύ βασικές φράσεις που του/της είναι οικείες και έχουν ως στόχο την ικανοποίηση συγκεκριμένων αναγκών.</i>	<i>Να αντιλαμβάνεται διαισθητικά ότι η μορφή του προφορικού κειμένου εξαρτάται από τις σχέσεις μεταξύ των συνομιλητών, το θέμα, το σκοπό του ομιλητή (ηλικίες από 10 έως 15).</i>	<i>Να αρθρώνει, να προφέρει και να τονίζει τις λέξεις χωρίς μεγάλες αποκλίσεις από την αποδεκτή φωνολογική τους απόδοση.</i>	<i>Να εξοικειωθεί με παιγνιώδη και πρακτικό τρόπο με την έννοια της γλωσσικής δομής.</i>
<i>Να παρουσιάζει τον εαυτό του μέσα από επαναλαμβανόμενα γλωσσικά μοτίβα (π.χ. Είμαι η Φερεστέ, είμαι 8 χρονών και είμαι από το Αφγανιστάν).</i>	<i>Να αξιοποιεί το επικοινωνιακό πλαίσιο για να κάνει αρχικές υποθέσεις για το θέμα του προφορικού κειμένου (ηλικίες από 10 έως 15).</i>	<i>Να μπορεί να κατονομάσει τα αντικείμενα του οικείου περιβάλλοντος του/της.</i>	<i>Να τονίζει ορθά, προφορικά και γραπτά, τις λέξεις.</i>
<i>Να κάνει τις βασικές συστάσεις χρησιμοποιώντας ποικίλες φραστικές επιλογές / μέσα από ποικιλία</i>	<i>Να μπορεί να θέτει βασικές ερωτήσεις στον συνομιλητή/στη συνομιλήτριά του, προκειμένου</i>	<i>Να είναι σε θέση να παρακολουθεί προφορικό λόγο που εφαρμόζεται σε αργό ρυθμό, με παύσεις</i>	<i>Να εξοικειωθεί γραπτά και προφορικά με βασικές προτασιακές δομές του τύπου:</i>

<p>γλωσσικών εκφράσεων (Με λένε Αχμέτ/ και μένω στο Ελληνικό Είμαι ο Αχμέτ και μένω στο Ελληνικό / Το όνομά μου είναι Αχμέτ και μένω στο Ελληνικό).</p>	<p>να κατανοήσει πληροφορίες που δεν έγιναν αντιληπτές.</p>	<p>και να απαντάει σε απλές ερωτήσεις.</p>	<p>P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K.</p>
<p>Να διατυπώνει βασικές ερωτήσεις που αφορούν καταστάσεις και δραστηριότητες της καθημερινής πραγματικότητάς και που του/της επιτρέπουν να επικοινωνεί με τους άλλους (π.χ Πώς σε λένε; Από πού είσαι; Πού είναι η τουαλέτα, Τι ώρα είναι; κτλ).</p>	<p>Να κατανοεί και να εφαρμόζει απλές προφορικές οδηγίες.</p>	<p>Να διατυπώνει απλές ερωτήσεις.</p>	<p>Να κατανοεί τον ρόλο του ρήματος και του ουσιαστικού μέσα στην πρόταση.</p>
<p>Να αναγνωρίζει και να ονοματίζει αντικείμενα του οικείου περιβάλλοντος του (σχολείο, τόπος διαμονής, γειτονιά, τρόφιμα).</p>	<p>Να εξοικειωθεί με τα εξωγλωσσικά (χειρονομίες, βλέμμα, έκφραση προσώπου, στάση του σώματος) και παραγλωσσικά (επιτονισμός, παύσεις, προφορά, χροιά, ένταση φωνής κτλ)</p>	<p>Να διαθέτει ένα στοιχειώδες ρεπερτόριο λέξεων και απλών γλωσσικών φράσεων που του/της επιτρέπουν να επικοινωνεί και να εκφράζει απλές καταστάσεις είτε αναφορικού (π.χ.</p>	<p>Να χρησιμοποιεί το ουσιαστικό με το άρθρο ως υποκείμενο, αντικείμενο και κατηγορούμενο.</p>

	φαινόμενα για να μπορεί να αντιλαμβάνεται την επικοινωνιακή λειτουργία τους σε συνάρτηση με τα λόγια που συνοδεύουν, ώστε να καλύπτει τις γλωσσικές ελλείψεις.	περιγραφή) είτε κατευθυντικού λόγου (π.χ διατύπωση απλών οδηγιών).	
Να κάνει απλές περιγραφές αντικειμένων και προσώπων. Να κατανοεί συχνόχρηστες προτάσεις και εκφράσεις οι οποίες σχετίζονται με περιοχές που είναι άμεσα συναφείς (π.χ. πολύ βασικές ατομικές και οικογενειακές πληροφορίες, αγορές, τοπική γεωγραφία, εργασία).	Να συμπεραίνει το νόημα των άγνωστων λέξεων και φράσεων σε μία απλή συζήτηση που γίνεται σε πραγματικές καταστάσεις ή σε επινοημένες καταστάσεις διαλόγου με καθορισμένους ρόλους.	Να διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές, ερωτηματικές προτάσεις και τέλος επιφωνηματικές.	Να αναγνωρίζει και να χρησιμοποιεί σωστά στην ανάγνωση και στη γραφή τα δίψηφα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.
Να κατανοεί απλούς κανόνες και εντολές.	Να κατανοεί και να απολαμβάνει μικρά και απλά προφορικά κείμενα.	Να περιγράφει απλές καταστάσεις.	Να χρησιμοποιεί τα βασικά σημεία στίξης (τελεία, ερωτηματικό- θαυμαστικό).
	Να συμμετέχει στο διάλογο	Να χρησιμοποιεί απλό λεξιλόγιο χωρίς	Να εξοικειωθεί με τη βασική

	εκπαιδευτικών και μαθητών/ μαθητριών στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού.	σημαντικά λάθη μορφολογίας.	μεταγλώσσα (ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο) (ηλικία από 10 έως 15).
		Να εξοικειωθεί με τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας ανάλογα με το κειμενικό είδος (περιγραφή, αφήγηση, επεξήγηση (ηλικία από 10 έως 15)).	Να εξοικειωθεί με το κλιτικό σχήμα του ρήματος στις δύο φωνές (όλους τους τύπους ενεργητικής φωνής και τον μεσοπαθητικό Ενεστώτα) και ένα κλιτικό σχήμα πτωτικού (ουσιαστικού, επιθέτου, αντωνυμίας) στα τρία γένη (ηλικία από 10 έως 15).
		Να μπορεί σταδιακά να χρησιμοποιεί πιο σύνθετη προτασιακή δομή από αυτήν της πυρηνικής πρότασης (χρησιμοποιώντας επίθετα, και επιρρηματικούς προσδιορισμούς.	

Παράρτημα Β'

Πρόγραμμα Εκπαίδευσης ΤΥ Ι ΖΕΠ για τις τάξεις Α', Β' και Γ' Δημοτικού

	Θεματικές ενότητες	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτε- σματα
1.	<i>Γνωριμία με τον δάσκαλο/α και τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριες</i>	<i>Να λένε το όνομά τους. Να λένε τα ονόματα των συμμαθητών τους. Να αναγνωρίζουν τους ρόλους στη σχολική τάξη. Να χρησιμοποιούν τις σωστές προσφωνήσεις (κύριος, κυρία), όταν απευθύνονται στον δάσκαλο/α τους.</i>
2.	<i>Γνωριμία με το σχολικό περιβάλλον</i>	<i>Να κατανοούν το καθημερινό σχολικό πρόγραμμα. Να αναγνωρίζουν βασικά αντικείμενα και τους χώρους του σχολικού περιβάλλοντος. Να διατυπώνουν απλές ερωτήσεις για τον σχολικό χώρο και τα αντικείμενα μέσα σε αυτόν.</i>
3.	<i>Κανόνες σχολικής ζωής</i>	<i>Να μάθουν τους βασικούς κανόνες σχολικής ζωής. Να κατανοούν και να ανταποκρίνονται σε προφορικές οδηγίες σχολικής εργασίας. Να σημειώνουν την εργασία που έχουν για το σπίτι.</i>
4.	<i>Χαιρετισμοί</i>	<i>Να επιλέγουν τον κατάλληλο χαιρετισμό για κάθε περίπτωση.</i>

5.	Ο εαυτός μου	<p>Να κατανοούν και να απαντούν σε απλές ερωτήσεις για τον εαυτό τους.</p> <p>Να διατυπώνουν απλές ερωτήσεις για να ζητούν πληροφορίες για τους συμμαθητές τους.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να γράφουν τους αριθμούς από το 1 έως το 10 και να τους χρησιμοποιούν.</p>
6.	Η συμμετοχή στην ομάδα	<p>Να μιλούν για τον εαυτό τους ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας (π.χ. οικογένεια, σχολείο).</p> <p>Να εκφράζουν με ευγενικό τρόπο ερωτήσεις, προτάσεις/ιδέες, επιθυμίες και διαφωνίες.</p> <p>Να κατανοούν απλούς κανόνες μιας ομάδας.</p>
7.	Η καθημερινότητά μου	<p>Να μιλάνε για το καθημερινό τους πρόγραμμα και τη σχολική τους ζωή.</p>
8.	Φυτά - Ζώα	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν διάφορα είδη φυτών και ζώων.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα γράμματα στις λέξεις που χρησιμοποιούν.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τον τονισμό τις λέξεις.</p> <p>Να αντιγράφουν πιστά λέξεις μαζί με το άρθρο τους.</p> <p>Να ταυτίζουν τις συλλαβές με τα γραπτά τους σύμβολα.</p> <p>Να διαβάζουν απλές λέξεις.</p>
9.	Φρούτα, Λαχανικά	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν καθημερινά φρούτα/λαχανικά.</p>

		<p>Να χρησιμοποιούν τον ενικό και πληθυντικό αριθμό.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις λέξεις πρόσθεση, αφαίρεση και τα αντίστοιχα μαθηματικά σύμβολα.</p> <p>Να εκφωνούν απλές προσθέσεις και αφαιρέσεις.</p>
10.	Στην αγορά	<p>Να αναφέρουν είδη καταστημάτων της γειτονιάς.</p> <p>Να διαβάζουν απλές λέξεις.</p>
11.	Τα μέρη του σώματος	<p>Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν τα βασικά μέρη του σώματος.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τον ενικό ή τον πληθυντικό αριθμό όταν αναφέρονται στα μέρη του σώματος.</p> <p>Να αντιγράφουν πιστά λέξεις μαζί με το άρθρο τους.</p> <p>Να διαβάζουν απλές λέξεις.</p>
12.	Ρούχα	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν βασικά είδη ρούχων.</p> <p>Να αντιστοιχούν τα είδη ρούχων με τις εποχές του χρόνου και τις καιρικές συνθήκες.</p> <p>Να περιγράφουν τα ρούχα με βάση τα χρώματα.</p> <p>Να διαβάζουν σωστά τα δίψηφα φωνήεντα.</p>
13.	Περιγραφή εξωτερικών χαρακτηριστικών ανθρώπων	<p>Να περιγράφουν τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά.</p>

		<p>Να σχηματίζουν απλές προτάσεις, καταφατικές και αρνητικές, με τα ρήματα είμαι και έχω.</p>
14.	Συναισθήματα	<p>Να εκφράζουν συναισθήματα.</p> <p>Να αφηγούνται μια απλή ιστορία με αναφορά σε συναισθήματα.</p>
15.	Χρόνος	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν τις ημέρες της εβδομάδας.</p> <p>Να αφηγούνται μια απλή ιστορία με αναφορά στη χρονική σειρά των ενεργειών.</p>
16.	Παιχνίδια	<p>Να μιλούν για τα παιχνίδια που γνωρίζουν και παίζουν.</p> <p>Να δίνουν και να κατανοούν απλές οδηγίες.</p>
17.	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς	<p>Να κατονομάζουν τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.</p> <p>Να σχηματίζουν απλές προτάσεις.</p>
18.	Παραμύθια	<p>Να διαβάζουν και να κατανοούν μικρές ιστορίες σε μορφή παραμυθιού.</p> <p>Να διηγούνται παραμύθια της χώρας τους.</p>
19.	Μυθολογία	<p>Να γνωρίζουν βασικούς ήρωες της ελληνικής μυθολογίας.</p> <p>Να γνωρίζουν τους θεούς και τις θεές του Ολύμπου.</p> <p>Να διαβάζουν και να κατανοούν μικρές ιστορίες.</p>

Πρόγραμμα Εκπαίδευσης ΤΥ Ι ΖΕΠ για τις Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού

	Θεματικές ενότητες	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα
1.	Γνωριμία με τον δάσκαλο/α και τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριες	<p>Να λένε το όνομά τους.</p> <p>Να λένε τα ονόματα των συμμαθητών τους.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τους ρόλους στη σχολική τάξη.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τις σωστές προσφωνήσεις (κύριος, κυρία), όταν απευθύνονται στον δάσκαλο/α τους.</p>
2.	Γνωριμία με το σχολικό περιβάλλον	<p>Να κατανοούν το καθημερινό σχολικό πρόγραμμα.</p> <p>Να αναγνωρίζουν βασικά αντικείμενα και τους χώρους του σχολικού περιβάλλοντος.</p> <p>Να διατυπώνουν απλές ερωτήσεις για τον σχολικό χώρο και τα αντικείμενα μέσα σε αυτόν.</p>
3.	Κανόνες σχολικής ζωής	<p>Να μάθουν τους βασικούς κανόνες σχολικής ζωής.</p> <p>Να κατανοούν και να ανταποκρίνονται σε προφορικές οδηγίες σχολικής εργασίας.</p> <p>Να σημειώνουν την εργασία που έχουν για το σπίτι.</p>
4.	Χαιρετισμοί	<p>Να επιλέγουν τον κατάλληλο χαιρετισμό για κάθε περίπτωση.</p> <p>Να αναπαράγουν σύντομους διαλόγους χρησιμοποιώντας στερεοτυπικές εκφράσεις.</p>

5.	<i>Ο εαυτός μου</i>	<p><i>Να κατανοούν και να απαντούν σε απλές ερωτήσεις για τον εαυτό τους.</i></p> <p><i>Να διατυπώνουν απλές ερωτήσεις για να ζητούν πληροφορίες για τους συμμαθητές τους.</i></p> <p><i>Να αναγνωρίζουν και να γράφουν τους αριθμούς από το 1 έως το 10 και να τους χρησιμοποιούν.</i></p>
6.	<i>Η συμμετοχή στην ομάδα</i>	<p><i>Να μιλούν για τον εαυτό τους ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας (π.χ. οικογένεια, σχολείο).</i></p> <p><i>Να εκφράζουν με ευγενικό τρόπο ερωτήσεις, προτάσεις/ιδέες, επιθυμίες και διαφωνίες.</i></p> <p><i>Να δίνουν απλά παραδείγματα συνεργασίας, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στο πλαίσιο μιας ομάδας.</i></p>
7.	<i>Η καθημερινότητά μου</i>	<p><i>Να μιλάνε για το καθημερινό τους πρόγραμμα και τη σχολική τους ζωή.</i></p> <p><i>Να διατυπώνουν απλές ερωτήσεις για την καθημερινότητα των άλλων.</i></p> <p><i>Να αντιγράφουν πιστά λέξεις.</i></p>
8.	<i>Φυτά - Ζώα - Περιβάλλον</i>	<p><i>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν διάφορα είδη φυτών και ζώων.</i></p> <p><i>Να αναγνωρίζουν τα γράμματα στις λέξεις που χρησιμοποιούν.</i></p> <p><i>Να χρησιμοποιούν τον τονισμό τις λέξεις.</i></p> <p><i>Να αντιγράφουν πιστά λέξεις μαζί με το άρθρο τους.</i></p>

		<p>Να ταυτίζουν τις συλλαβές με τα γραπτά τους σύμβολα.</p> <p>Να διαβάζουν απλές λέξεις.</p>
9.	Φρούτα, Λαχανικά	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν καθημερινά φρούτα/ λαχανικά.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τον ενικό και πληθυντικό αριθμό.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις λέξεις πρόσθεση, αφαίρεση και τα αντίστοιχα μαθηματικά σύμβολα.</p> <p>Να εκφωνούν απλές προσθέσεις και αφαιρέσεις.</p>
10.	Στην αγορά	<p>Να αναφέρουν είδη καταστημάτων της γειτονιάς.</p> <p>Να αναγνωρίζουν και να λένε τις τιμές των προϊόντων.</p> <p>Να αναγνωρίζουν το σύμβολο του νομίσματος που χρησιμοποιούν.</p> <p>Να κάνουν προφορικά ερωτήσεις για τις τιμές.</p> <p>Να κατονομάζουν βασικά καταστήματα και επαγγέλματα.</p> <p>Να κατανοούν απλούς διαλόγους.</p>
11.	Τα μέρη του σώματος	<p>Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν τα βασικά μέρη του σώματος.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τον ενικό ή τον πληθυντικό αριθμό όταν αναφέρονται στα μέρη του σώματος.</p> <p>Να αντιγράφουν πιστά λέξεις μαζί με το άρθρο τους.</p> <p>Να διαβάζουν απλές λέξεις.</p>

		<p>Να κατανοούν απλούς κανόνες τήρησης προσωπικής και δημόσιας υγείας.</p>
12.	Ρούχα	<p>Να αναγνωρίζουν και να κατονομάζουν βασικά είδη ρούχων.</p> <p>Να αντιστοιχούν τα είδη ρούχων με τις εποχές του χρόνου και τις καιρικές συνθήκες.</p> <p>Να περιγράφουν τα ρούχα με βάση τα χρώματα.</p> <p>Να διαβάζουν σωστά τα δίψηφα φωνήεντα.</p>
13.	Περιγραφή εξωτερικών χαρακτηριστικών ανθρώπων	<p>Να περιγράφουν τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά.</p> <p>Να σχηματίζουν απλές προτάσεις, καταφατικές και αρνητικές, με τα ρήματα είμαι και έχω.</p> <p>Να χρησιμοποιούν σωστά τα σημεία στίξης.</p>
14.	Συναισθήματα	<p>Να εκφράζουν συναισθήματα.</p> <p>Να αφηγούνται μια απλή ιστορία με αναφορά σε συναισθήματα.</p>
15.	Ενέργειες - απλές δραστηριότητες	<p>Να χρησιμοποιούν σωστά ρήματα στον Ενεστώτα, για να περιγράφουν απλές δραστηριότητες.</p> <p>Να αναγνωρίζουν το σχήμα Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο.</p> <p>Να γράφουν απλές προτάσεις.</p>
16.	Χρόνος	<p>Να αναγνωρίζουν και να γράφουν την ημερομηνία και την ώρα.</p> <p>Να κάνουν ερωτήσεις για την ώρα.</p>

		<p>Να χρησιμοποιούν τα ρήματα στον Ενεστώτα και στον Αόριστο.</p> <p>Να προσδιορίζουν χρονικά τις πράξεις τους.</p> <p>Να αφηγούνται μια απλή ιστορία με αναφορά στη χρονική σειρά των ενεργειών.</p>
17.	Παιχνίδια-Αθλήματα	<p>Να μιλούν για παιχνίδια/αθλήματα.</p> <p>Να δίνουν και να κατανοούν απλές οδηγίες.</p> <p>Να μιλήσουν για σημαντικούς αθλητές και αθλητικές διοργανώσεις.</p>
18.	Γεωγραφία και πολιτισμός της Ευρώπης	<p>Να σχηματίζουν απλές προτάσεις για τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.</p> <p>Να περιγράφουν πού βρίσκονται χρησιμοποιώντας τον χάρτη της πόλης τους.</p> <p>Να εντοπίζουν την Ευρώπη στον παγκόσμιο χάρτη και να γράφουν ευρωπαϊκές χώρες και πόλεις.</p> <p>Να κατανοούν λεζάντες σε εικόνες για τα μνημεία/αξιοθέατα της Ελλάδας και άλλων ευρωπαϊκών χωρών.</p> <p>Να χρησιμοποιούν τις λέξεις πολλαπλασιασμός, επί, διαίρεση, δια, γινόμενο και πηλίκιο, όταν εκτελούν τις αντίστοιχες μαθηματικές πράξεις.</p>
19.	Επιστήμες - Τεχνολογία	<p>Να κατανοούν απλά κείμενα σχετικά με σημαντικές ανακαλύψεις και εφευρέσεις.</p> <p>Να διαβάζουν και να κατανοούν απλές οδηγίες χειρισμού ψηφιακών μέσων.</p>

		<i>Να γράφουν και να διαβάζουν σύντομα μηνύματα/κείμενα.</i>
20.	<i>Δημοκρατικό πολίτευμα-Ανθρώπινα Δικαιώματα</i>	<p><i>Να περιγράφουν βασικά στοιχεία και σύμβολα σχετικά με την εμφάνιση και την εφαρμογή του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Ελλάδα.</i></p> <p><i>Να περιγράφουν βασικά στοιχεία και σύμβολα σχετικά με την εφαρμογή του δημοκρατικού πολιτεύματος σήμερα στην Ελλάδα και σε άλλα σύγχρονα κράτη.</i></p> <p><i>Να χρησιμοποιούν σωστά το λεξιλόγιο για κοινά πανανθρώπινα δικαιώματα.</i></p>

Παράρτημα Γ'

Πιλοτική εκπαιδευτική εφαρμογή Click and Learn - Συνοδευτικό υλικό

Η πιλοτική εφαρμογή Click and Learn δημιουργήθηκε στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας "Κινητές Εφαρμογές για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης γλώσσας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση" στο διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Παιδαγωγική μέσω Καινοτόμων Τεχνολογιών και Βιοϊατρικών Προσεγγίσεων". Σκοπός της εφαρμογής είναι η εκμάθηση νέου λεξιλογίου σε μαθητές με ελάχιστη ή μηδενική γνώση της ελληνικής γλώσσας αξιοποιώντας τις δυνατότητες των φορητών συσκευών στην εκπαίδευση.

Οδηγίες για την εφαρμογή

Κατά την πλοήγηση στην εφαρμογή η/ο χρήστης μπορεί να ακολουθήσει τα εξής βήματα:

- 1) Με την έναρξη της εφαρμογής εμφανίζεται η αρχική οθόνη όπου η/ο χρήστης ενθαρρύνεται να τραβήξει μία φωτογραφία χρησιμοποιώντας την κάμερα της φορητής συσκευής.
- 2) Αφού πατήσει το ανάλογο κουμπί εμφανίζεται στην οθόνη η κάμερα της συσκευής και η/ο χρήστης μπορεί να τραβήξει φωτογραφία ενός αντικειμένου ή χώρου, ανάλογα με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού.
- 3) Αφού η/ο χρήστης τραβήξει την φωτογραφία, εμφανίζεται η δεύτερη οθόνη της εφαρμογής, η οποία περιέχει τη φωτογραφία στο κάτω μέρος της.
- 4) Στην οθόνη αυτή η/ο χρήστης καλείται να γράψει τη λέξη που τράβηξε φωτογραφία στη γλώσσα της/του (υπάρχει η δυνατότητα για τις γλώσσες: Αγγλικά, Περσικά). Η εφαρμογή δίνει τη δυνατότητα μετάφρασης της λέξης στα ελληνικά πατώντας το ανάλογο κουμπί.
- 5) Παρακάτω υπάρχει η δυνατότητα ηχογράφησης της φωνής με μετατροπή της ομιλίας σε κείμενο. Με αυτό τον τρόπο η/ο χρήστης μπορεί να αυτό-αξιολογήσει την προφορά του.
- 6) Τέλος υπάρχει ένα κουμπί που οδηγεί την/τον χρήστη στην αρχική οθόνη.

Προτεινόμενες δραστηριότητες με τη χρήση της εφαρμογής

Δραστηριότητα 1η: Το κυνήγι των λέξεων

Στη δραστηριότητα αυτή η/ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τις/τους μαθήτριες/τές (οι οποίες/οι μπορούν να εργαστούν σε ομάδες ή ατομικά) να βρουν όσο το δυνατόν περισσότερα αντικείμενα στη σχολική αίθουσα που να σχετίζονται με το σχολικό περιβάλλον (θρανίο, καρέκλα, μολύβι, πίνακας, τσάντα κλπ). Οι μαθήτριες/τές χρησιμοποιώντας τις φορητές συσκευές και μέσω της εφαρμογής Click and Learn θα πρέπει να τραβήξουν φωτογραφίες των αντικειμένων και να βρουν πώς ονομάζονται αυτά τα αντικείμενα στην ελληνική γλώσσα. Όταν το κυνήγι τελειώσει συζητούνται τα αποτελέσματα στην ολομέλεια.

Δραστηριότητα 2η: Ανακαλύπτοντας το σχολείο μου

Στη δραστηριότητα αυτή η/ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τις/τους μαθήτριες/τές (οι οποίες/οι μπορούν να εργαστούν είτε ατομικά είτε ομαδικά) ότι πρέπει να ανακαλύψουν μόνες/οι τους χώρους του σχολείου. Η/ο εκπαιδευτικός δίνει στις/στους μαθήτριες/τές μία λίστα με τα ονόματα των χώρων του σχολείου στα ελληνικά (βιβλιοθήκη, κυλικείο, αυλή, γραφείο δασκάλων, τουαλέτες κλπ). Οι μαθήτριες/τές θα πρέπει να εξερευνήσουν τους χώρους του σχολείου τους και να βάλουν ένα τικ (✓) σε όσους από τους χώρους έχουν βρεθεί έχοντας στη διάθεσή τους τις φορητές συσκευές. Με την εφαρμογή Click and Learn οι μαθήτριες/τές τραβούν φωτογραφίες από τους χώρους που έχουν βρεθεί, ανακαλύπτουν μόνοι τους πώς ονομάζεται ο κάθε χώρος και προσπαθούν να προφέρουν κάθε λέξη. Αφού τελειώσει η εξερεύνηση, οι μαθήτριες/τές βλέπουν όσες φωτογραφίες έχουν τραβήξει και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού προφέρουν την κάθε λέξη.

Παράρτημα Δ'

Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Πιλοτικής Εφαρμογής «Click and Learn»

Α. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο: Άρρεν, Θήλυ
2. Ηλικία: 18-25, 26-35, 36-45, 46-55, 56-65, >65
3. Εκπαίδευση: Πτυχίο, Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό
4. Έτη Εργασιακής εμπειρίας: 0-5, 6-10, 11-15, >15
5. Προηγούμενη εμπειρία στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: Ναι, Όχι
6. Γνώση χρήσης έξυπνου τηλεφώνου: (7βάθμια κλίμακα από καθόλου έως πάρα πολύ)

Β. Αξιολόγηση Εφαρμογής

Οι παρακάτω ερωτήσεις αξιολογήθηκαν σε 7βάθμια κλίμακα Likert: (1 = διαφωνώ απόλυτα, 2 = κάπως διαφωνώ, 3 = διαφωνώ λίγο, 4 = ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 5 = συμφωνώ λίγο, 6 = κάπως συμφωνώ και 7 = συμφωνώ απόλυτα).

7. Θεωρώ ότι εφαρμογή είναι εύκολη στη χρήση.
8. Είναι εύκολο να πλοηγηθώ μέσα στην εφαρμογή.
9. Η εφαρμογή έχει ελκυστική σχεδίαση (εικόνες, γραφικά κλπ).
10. Το περιεχόμενο της εφαρμογής είναι επαρκές.
11. Οι οδηγίες για τη χρήση της εφαρμογής είναι επαρκείς.

Γ. Πρόθεση Χρήσης

12. Θεωρώ ότι η εφαρμογή μπορεί να βοηθήσει στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.
13. Θεωρώ ότι η εφαρμογή μπορεί να διευκολύνει στην εκμάθηση νέου λεξιλογίου.
14. Πιστεύω πως η χρήση κάμερας και μικροφώνου της εφαρμογής θα βοηθήσει τη διδασκαλία μου.
15. Θεωρώ πως η χρήση της εφαρμογής θα προσθέσει κάτι καινοτόμο στη διδασκαλία μου.
16. Γενικά, είμαι ικανοποιημένος/η από την εφαρμογή.

17. Γενικά, η εμπειρία μου από τη χρήση της εφαρμογής είναι θετική.
18. Στο μέλλον θα ήθελα να χρησιμοποιήσω αυτή την εφαρμογή στις εκπαιδευτικές μου δραστηριότητες.
19. Θα πρότεινα την εφαρμογή σε συναδέλφους μου.